JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUMÉI-EFKIAR
38, Grand' Rue de la S-Porte, 38
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ռ. ՖԷՐԻՏԵԱՆ
ՕՐՈՒՆ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գլխ. Բ. Դրան Փողոց, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւնները ետ չեն տրուիր։

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی وسیاسی غزته در
صاحب امتیازی : اوحانس فرید
اداره خانه‌سی : باب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Տարեկան վեցամսեայ
Պոլսոյ համար 90 ղր. 50 ղր.
Գաւառներու համար 108 » 60 »
Արտասահմանի համար 25 Ֆր. 13 Ֆ.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ.
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար
Ձեռնատուր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ   "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՌԱՒՕՏՈՒՆ   10 ՓԱՐԱ

ՀՈՍԿԷ-ՀՈՆԿԷ...

Վերջապէս աս համոզումը անժխտելի դարձած է թէ, քարոզական, մտաւորական կեանքը թէեւ ունի տակ՝ և սակայն դիւրաթեք է նիւթական կապերէն, և երախտագիտութիւնը՝ որ կը կապէ հասարակութիւնը մտաւոր աշխատաւորի մը յիշատակին, իր սահմանները կ'անսորացնէ ո՛րչափ ատեն որ ժամանակը անցնի։

Ասոր փա՛ստ. մեր ամէն գրագէտները, և գեղարուեստական գործիչները, որոնք ժամանակին իրենց գործունէութեան բեմին վրայ գովեստներու մէջ խեղդուած են, ծափերու մէջ խուլցած, մինչեւ անկումի անկարողը կամ գերեզմանին փոսը, անկէ անդին, հեռուանց, օդային գուլթ մը մինակ վայելած են։

Աշխարհը այսպէս է արդէն. Սըլքուտեան մը 1500 ոսկիով գերեզման մը կ'ունենայ տաճարի մը քով և ժամու մը ճակատը ոսկի գիրերով կը յիշատակուի, մինչ անդին, իրեն բոլոր կեանքը հասարակութեան հետ անցնող, ժողովուրդին ճաշակը ազնուացնող, անոր բարոյական զարգացումին աշխատող մը նոյն իսկ ամենախասարակ գերեզմաննոցի մը մէջ անգամ, քար մը չունի իր վրայ, ազնուական կեանքի մը ցուրտ յիշատակագիրը։

Եւ եթէ փորձեր ալ կ'ըլլան տասր, չեմ գիտեր որ, բաղդին գծնէութենէն, թէ աշխատողներու ձանձրոյթէն, ա՛ն ալ մինչ մը փայլելէ ետք կը կորսուի մոռացումի թանձր շղարշին տակ։

Աս բաղդին արժանացած է կարծեմ Պարոնեանին սրբերուն համար ժամանակին եղած հանգանակութիւնը, որ հիմա, կ'ըսեն, Պատրիարքարանի սնտուկին մէջ իր գոյութիւնը կորսնցուցած է գուցէ, սպասելով որ մեր երգիծաբանին ոսկորները... չափանոս ըլլան։

Սակայն ինչ եղաւ Չուխաճեանին մահարձանի խնդիրը, — անշուշտ հասի չհասի պատրուակ չունի աս իր մէջ — որուն ձեռնարկուած էր, անոր Օլիմպիային նախերգանքը (ouverture), դաշնակի յարմարցնելով և 10 ղրշ.-ի հրապարակ հանուելով, հասոյթը՝ Հայ հանճարեղ երգահանին յիշատակարանի մը կանգնումին յատկացնելու համար։

Մայիսի սկիզբներն էր որ մեզի այս լուրը հաղորդեց երգահան-երաժիշտ Սինանեան էֆ., նոյն ինքը, Չուխաճեանի այդ կտորին տպագրութեան վիճակը պարզելը, խնդրելով միանգամայն որ այս տեսակ գեղարուեստական ձեռնարկի մը քաջալերութեան՝ մեր ձեռնտուութիւնը չզլանանք։

Մենք և միւս թերթերն ալ, այդ առիթով մեր պարտականութիւնը կատարեցինք, և բաւական օր լեցինք հասարակութեան կողմէ անոր գտած ահրովլիր ընդունելութիւնը։

Սակայն տարին անց կը լենայ, առանց շշուկ մը իսկ ելլելու թէ, ինչ եղաւ օլիմպիի վաճառումին արդիւնքը և անոր հետ Հայ Վերդիին, Արեւելքի երաժշտութեան հօր՝ մահարձանին խնդիրը։

* * *

Երաժշտութենէն ետք քայլ մը դէպի գրականութիւն, կամ լրագրութիւն, անշուշտ մեծ փոփոխութիւն մը չի յառաջացներ. սակայն տասր տեղի կու տայ բարեկամ մը, որ երէկ ցորեկ իսկ ինծի զրկած էր նամակ մը, Զօրմայրի մէկ անորակելի յօդուածին մասին, որով ան իր բոլոր հրապարակագրական ձեռնհասութեամբը, բաղդատութիւնը կ'ընէր երկու գրականութիւններու միջեւ, առանց... բաղդատութեան եզրերու։

Ասիկայ ամէն մարդու գործ չէ անշուշտ, և սակայն մտիկ ընենք գրականութեան մօտէն տեղեակ բարեկամիս աճապարոտ նամակին։

«Սիրելի բարեկամ

«Ա՛լ վարժուած ենք կարծես հայ լրագրութեան մէջ առանց լուրջ ուսումնասիրութեան գրողներու հանդիպելու յաճախորէն։ Արտառոցութիւն մը, որ ազգիտութեան աստիճանին կը թեւակոխէ, չեմ կրնար ինքզինքս զսպել քեզի գրելէ և նոյն իսկ խնդրելու որ եթէ կ'ուզես զայն հրատարակէ։

«Մտիկ ըրէ. բաղդատութիւն մը կ'ընէ երկու գրականութիւններու մէջ, ակնելով իրենց թերթին մէջ հրատարակուած գրասեականէ մը, անկից քանի մը նոր գրագէտներու անունները արձանագրելէ յետոյ մեր լրագրութեան գրականապէս ինկած վիճակին վրայ արտասուելով, հաշիւ կուտայ 1902ի մէջ հրատարակուած հայերէն գրքերուն և ի վերջոյ, սրտի ցաւը չի կրնար զսպել մեր մէջ իբր թէ գոյութիւն ունեցող գրական թեթեւ ճաշակի մը դէմ։

«Բարեկամ, կը սիրես գրական թեթեւութիւնները քննադատել, կարդա՛ այդ յօդուածը և պիտի տեսնես անանկ գռեհկութեան օրինակներ, որոնք պարզապէս ազգիտութիւն մը կը մատնանշեն՝ ատանկ գրական դժուար և ուսումնասիրութեան արժանի ձեռնարկի մը հանդէպ։

«Աւելի ծանրանալը և կէտ առ կէտ քննելը աւելորդ է, մինակ խնդիրին զուարթ կողմը մտիկ ըրէ և զայն տեսնելու համար, խաթեր'ս համար, ձանձրութիւնը յանձն առ մէյ մը այդ յօդուածը կարդալու։ Իրաւ ալ եթէ ոչ ինծի համար, գոնէ հրապարակագիր մը կարողութեան վրայ զուղափար կազմելու համար կարդայի զայն։ Կ'ուզե՞ք որ հատուած մը մէջ բերեմ ատորմէ։

«Լրագրութեան մէջ, ու պարբերական հանդէսներու մէջ, օրը օրին, հապճեպ կերպով, առանց լուրջ ուսումնասիրութեան, գիրի առնուած յօդուածներ կը կազմեն մեր ամբողջ գրականութիւնը...։ Պարզ ակնարկ մը նետեցէք մեր թերթերուն վրայ ու պիտի ընդունիք բաւարիս ճշմարտութիւնը։ Ֆանթեզիներ, անհամ նորավէպներ, տափակ դատումներ, առանց ո և է հմտութեան կամ ո և է պատրաստութեան գրուած յօդուածներ ընդհանրապէս, ևայլն...»։

Եւ այս ըսողը նոյն յօդուածը գրողն է. Զօրմա՛յրը։

Անողոք խոստովանութի՜ւն թէ կոյր դիպուած։

* *

Թող մըն ալ Հիւանդանոցէն։

Առտու մը լուր հասաւ թէ, Հիւանդանոցին անօրէնը պիտի փոխուի, քանի որ ան անկարող էր և թո՛յլ։

Ուրիշ առտու մը լսեցաւ որ, Հոգաբարձութիւնը քննութիւն կը կատարէ նորի մը ընտրութեան համար։

Ու միւս առտուն ալ ըսուեցաւ թէ, Կաղանդէն ետքը պիտի փոխուէր Տնօրէնը։

Կաղանդը անցաւ, Ծնունդը անցաւ ու դարձեալ պիտի փոխուի Տնօրէնը։

Եւ այն հաւատքը ունիմ թէ, երբ Տնօրէնը ձմրան ցուրտերուն չխամրեցաւ, չհանուեցաւ, ան, մօտաւոր տաք եղանակներուն, ծաղիկներու ուռճացման և զարգացումին ատեն, բնաւ չպիտի թողնի կամ անդրանկուի՝ մինչեւ որ տարիները բոլորին, ցուրտերը վերսկսին, ու գարունները նորէն գան ու անցնին։

Յակոբ Տէր-Յակոբեան

ՄԵՌԵԼԻՆ ՔԱՐԸ

(Փրցուած էջեր Կեանքի Հատորէն)

Հի՛մակ սկսած էին ապրիլ։

Ապրիլը՝ իր աշխարհին, չէնք չնորհք ըմբռնումին մէջ՝ առանց կենակցութեա՛նը պիտի զուրցեր աշխարհիս ամենէն դժուարահաճ մարդը անգամ։ Վրանին «Նշանուածը» կարդացուած օրէն, նոր չնորհք մը իջած էր իրենց հոգիներէն ներս, և Թաղալեանին երանաւէտ բառը ամէն կերպով կը չխտկէր՝ ամուսնական այդ կեանքին պիտակուելու համար։

Դրացի կիներ իրաւունք ունէին նախանձով ցուցնելու զիրենք՝ իրենց կարգուկ խե՛ւ զաւկըներուն, ամէն անգամ որ աղուորիկ չուխարի մը պէս թրթռացին՝ զուրս ինկնային քովէ քովի քալելէն, իրարու գործած խոստանկներէն։ Թոյլ չէր, թաչի՛լ էր անոնցը։

—«Կը տեսնա՞ք կոր, սիրահարութիւնով չեղած պսակները տանկ համո՛վ կ'ըլլան ըսէ»։

Եւ իրաւ ալ առաջնուց իրար ճանչնալով, սիրոյ նախատօնակը նշանուածի կեանքէն սկսելով կարգուած չէին իրենք. Ֆիլօն, տուարձնին աղջիկը, բաւական մը ուսում առած, թուաւիկ, անուշ խարտեաշ մը՝ իր բախար բացեր էր գրեթէ եօթը թող անդիէն պարկեշտ երիտասարդի մը Մազգեան Լեւոնի՝ որ կիրակի ցորեկ մը ծնողքին հետ մէկ քանի կտոր եղած՝ եկեր էր անոր ձեռքը խնդրելու։ Միջնորդ կին մը,— անխուսափելին,— օր առաջ երկու կողմերուն թուղթակեր էր բոլոր այն վերադիրքով նեղութիւնները՝ որոնց ծայրէն իր քսակն ալ պիտի կարենար չէնալ։

Այն քանի մը հարիւր ոսկին՝ որով կը ծախուէր Ֆիլօն, իր բարեմասնութիւններուն, ծիրքերուն ու մանաւանդ քումայթ մազերուն նոր գեղեցութիւն մը, ոսկեզօծո՛ւմ մը բարդեր էին։ Եւ աղջիկատին նշանտուքը յաջորդեր էր, նշանտուքին ալ հարսնիքը։ Հիմա զատ տուն, զատ տեղ եղած էին և կազմած՝ երջանկութեան դրախտ մը։ Տարուան մը ատ կենակցութեան մէջ լուացած չունէր այդ օրը՝ ուր տաթիթը ունենալին ուրիշներ քոցախի պէս համ մը կաթած զգալու տա երկուքին մէջ։ Ֆիլօ Լեւոնի սէրն էր, Լեւոն՝ Ֆիլօյի սիրտը։ Եւ այդ սէրոյն ու սիրտին իրարու մէջ հալիլ, բաւնիլը ո՛րքան պինդ որ՝ ա՛լ քուր-աղբար կը զգանային իրենք, կարծես մէ՛կ ալիքէ. մէ՛կ արիւնէ...

Բ.

Կ'ուզէ՞ն որ երջանկութեան այդ չէնքը օր մը մէկէն ի մէկ փլչի և աւեր ու երակ փնթաուին, փաթկուե՛լ մնա՛կ ձգելու համար խեղճ Լեւոնը աշխարհիս վրայ։

Տկարութիւն մը, տեսակ մը ցաւ, պզտիկ, թեթեւ, չես գիտեր ո՛րկէ Ֆիլօյի գլխուն մէջ ապրգած, հօն անանկ յամառ կերպով մնացած, թրթռուած էր որ օր մըն ալ «առանց կատկի» կրցած էր գգետնել զանի, իր կանանչ-կարմիր տրեւը թառամեցնելով։

Գոյնը վրդովեց թողելէն բոլոր։ Մեռա՛ծ մի, չեղլայինի կառոց դրած ցըլայինի։ Իրաւցնէ, մահ չէր անորը, հապա մրափ մը, հուրիի մեղմ նուաղում մը՝ որմէ դեռ կ'ուզէ՛ն կենդանութիւն ակնկալել անձկագին։ Եւ սակայն մեռած էր Ֆիլօն, իր ամուսնական կեանքին աստուն ցորեկ չըրած՝ յաւիտենապէ՜ս գոցած էր աչուըները։

Երբեք ա՛լ մեղադրող մեղադրողի։ Հոգ չէր տարեր, անկեն ետք ներսեր էր բժիշկ կանչելը, սանկ ըրեր, նանկ ըրեր էր։ Իրականութիւնը այն էր որ ամրէ հրբէք թերուցած չունէր ամուսինին իր փաւթկոտութեանը մէջ. իրաւ էր թէ հիւանդութեանը առաջին քայլերուն ակար էր տեսեր, «վրան չի դնելով» որ կրնար յանգիլ ան մինչեւ անողոք հանգրուանը մահուան. բայց վերջին օրերուն իր աղքին անգին վազքերը հոգին մարմինը քակեր էին։ Ինչէ՜ն մեռեր էր, բժիշկներուն պէս ինքն ալ երբէք չէր գիտցած։

Այն մի՞այն որ չերջուէր յուղարկաւորութեան օրը։ Գեանի քարերը անգամ լացին որ կ'ըսեն՝ ճշմարիտ է։ Ցնծութեմբրո՛վ վերցուցին. ճերմակ ալւոր դագաղը ծաղկեփունջերու տակ կը հեծեր, ամէնէն ուշքառուն առանց մէջ՝ ամուսինինն էր, ամբողջ սպիտակ ու դեղին քամէլիաներէ փնջուած հրանալի պսակ մը որ ծռած սիրտի մը պատկերը կը ձեւացնէր, ճի՛շտ մէջտեղը կոդրանացած՝ կասկարմիր վարդերու խուրձ մը,— ամբողջութեանը մէջ կարծես արիւնլուայ սիրտն ըլլար ասիկա վշտահար ամուսնին։

Բարեկամներ Լեւոնի թեւէն մտած կ'առաջնորդէին գերեզմաննոց, ու գերեզմաննոցին մէջ, փոսին գլուխը, շատ դժուար եղաւ զինքը մէկզի տանելը իր սիրական դիակին քովէն։ Թաղումէն ետք շատեր խուսափեր էին անոր ձեռքը թօթվելէ, այդ ձեւակերպութեան կիրարկումովը սիրտը անգամ մըն ալ վեր հանած չըլլալու զգուշութեամբ։ Երբ տունի մը սիւնը կը չըջի, երբ հոգիի մը ճրագը կը մարի, երբ՝ կ'ըսեմ՝ հրեշտակի պէս մարմին մը կ'իջեցունես փոսն ի վար, «գլուխդ ողջ ըլլայ» խօսքը հեգնութիւններուն դառնագոյնը չէ՞ ինքնին։ Ողջ ըլլայ, ինչ բան, չո՛ր գլուխ մը ասոր...։

Գ.

Վահան աղայի հետ սերտութիւնը ըրեր լմնցուցեր էր. մէկ եղել, մէկ պակաս՝ հոնտեղուանքը չէր Լեւոն, հերիք էր որ չնորհքով բան մը ըլլար չինուելիքը։ Քանի մը ամիս հազիւ բոլորուած հողին մահուանը վրայ, գոմէշի սայլ մը մարմարիոնի ձեղքի բեկոր մը կը բերէր հոգել գերեզմանատունը։ Անդորձ մեկնողին յիշատակը յաւերժացնող՝ թող այդ քա՛րը մնար մեռելներու լուռ աշխարհին մէջ։

Արուարձանին էն վարդեր քարտաշն էր Վահան աղան. ամիս մը չառեանկ յոգներ տաներ էր մարմարի այդ լոյս էջին վրայ։ Վերեւին զոյգ մը հրեշտակ — գեմ գրկոց կանգուն՝ արտասուալից իրաններով, — պսակ մը բռնած էին՝ որուն մէջ էր առաջ կը բոլորակուէր իր հեա կառուցին ու գոռմինը քղանցքին հետ. քովտանքը՝ տանդուկեան երկու փայրկնները՝ ուր անձրեւներէ ջուր պիտի լենար և սարեակներ պիտի գային կտուցին թոթուելով մեռեալին հոգւո՛ւն գեղգեղելու։ Վէմին եզրը զոլորադարձ, չքեղ զարդեր՝ տրուալիկ հանգոյցներով, վերա վերտ ցցուածքներով, յօրինելով չրջանակ մը եղական, հրաշալի՛ սրուն մէջ տառնաւոր մը պիտի լենար։ Բանաստեղծի մը դիմած էր Լեւոն, անոր կանխաւ տուն տուած, ուղած էր որ ի՛նք խօսի՝ բառերը ուղղելով վաղամեռիկ կնոջը. ու պուէտը իր հինօրէնք ոճովը ջանացած էր պահանջուածին պէս սրտալոյզ ընել այդ տապանագիրը։

Քարը տեղը դրուելու քիչ էր մնացած, երբ իրիկուն մը Վահան աղա տուն էր եկած և ցաւով, գրեթէ արցունքով կը պատմէր ցորեկուան արկածը։ Մարմար հսկայ տապանը մէջտեղէն ճաթած էր։ Ու կը յուրէր թէ ինչքան զգուշութեամբ բանած էր անոր վրայ, էն դժուար մասերը կերցած էր անայթաք անցունել, և էն չէնքին, անանկ կէտի մը մէջ քարը կարծես ուրանալ ուզեր էր մարդուն ամբողջ աքնութիւնը, կողէն երկու քի բաժնուելով։

Առտուն երկուքը մէկ գերեզմանին էին։ Անձրեւը բարակ բարակ կը մաղուէր երկինքէն, ու Լեւոն հովանոցին սեւ տաղտաւորին տակ կկզած՝ տխրութեամբ կը նայէր գլխուն փորձանք եկած չքեղ մարմարիոնին, մինչ քարակոփը վէմին վրայ ծռած՝ լեզուէ կը թափէր անընդհատ.

—Ծի՛ւր չէ ըսեր, Լէվօն էֆէնտի, մէկ գիրի մը չուխտութիւնը ինչպէս կ'ըլլայ քի քարը ճաթեցնէ. ճաթելի՛ք պան է ասիկա։ Մէ՛կ [illegible] տամար ունէր ըսեմ, նօրէ՛ն չէ, չինուքի՛ տղէ՛կ մը մուտնէնէ ըրի... տանկ պան մը չը տեսայ։

Գետինը, կոփուած մարմարի փոշոտած մէջ ձգուած էր թուղթը, — պատռէնը քրքրուածին, — որուն մելանը հետզհետէ կը պղտորէր անձրեւին կաթիլներէն, արցունքէ աւրուած գրութեան մը պէս։ Ու Լեւոն աչքին ծայրովը անգամ մըն ա՛լ կը կարդար այդ տաղերգութիւնը.

Ֆիլօ, աստղա՛կս, ինչո՞ւ այսպէս
Թըռար արագ իմ վանդակէս.
Միա՛կ սէրը դու ամուսնոյդ,
Ինչպէս սէրէն զրկեցիր չուտ։
Քեզմո՛վ գտնէր նա մխիթար,
Քեզմո՛վ կեանքը կը քաղցրանար՝
Տարփոտ նայուածքդ երբ կը դիտէր
Լեւոնիկիդ մի՜շտ աչքերէն։
Այնտարհ մութ է արդ իր աչքին,
Երբ քեզ հատեց, սեւ հող դրին։

Երկու քերթուածի տող հազիւ փորուած էր քարին վրայ, Ա...ն տողը դեռ չն ընդհատուած՝ մարմարը ճեղքուած էր լայնքին։

Սիրտս կ'րճ. ըրաւ Լեւոնի։ Անծանօթ բան մը կար թուղթին՝ այս արկածին տակ։ Քարակոփին խոստովանութեանը պէս, գրողին հասարակ, երեւ-

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ   44

ՔԱՍԻՄ

Կնճռոտ Հանգոյց Մը

ՎԷՊ

Տեղական-ընտանեկան կեանքէ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Գ.

Օրիորդ Մելինէ իրենց ճոխ բնակարանին մէջ տիրող յաւիտենական տխրութիւնը փարատելու և մայրը սփոփելու համար, տարին մէկ քանի անգամ առիթներ կը ստեղծէր երեկոյթներ և ցերեկոյթներ կազմակերպելու՝ ուր կը փայլէր ինք, կենցաղագէտ օրիորդի մը ամբողջ կատարելութիւններով։ Ծնողական գգուանքը այլեւս գոյութիւն չունէր այս զոյգին աչքին համար, քանի որ հայրը Վրացուհիի (Ֆէ-րա) մը անձնատուր եղած մոռցած էր հայրական պարտականութիւնները, և դժբախտ մայրն ալ անկողնին փարած, իր անվերջ ցաւերով կը տառապէր, որոնք թէև մերթ ընդ մերթ կ'ամոքուէին, սակայն իրենց հիւսուածքը հանգամանքով մտահոգութեան առարկան դարձած էին դժբախտ կնոջ։ Իր այս թարմ հասակին մէջ իսկ յուսահատութիւնը պատած էր Մելինէն, զայն աշխարհէն զզուեցնելու, յուսահատեցնելու աստիճան սաստկութեամբ. մինակ մօրը հիւանդութիւնը կար, որ ժամանցի և խորհրդածութեան նիւթ կը հայթայթէր իրեն, և ժամանակ չէր ձգեր իր անձին վրայ խորհելու։

Շարամով ընտանիքին ծանօթներն ու բարեկամները մօտէն տեղեակ էին անոնց ընտանեկան դժբախտ կացութեան, մանաւանդ գիտէին թէ, այս փափուկ աղջիկը ի՛նչ մարտիրոսական կեանք մը կ'անցունէր հօրն ու մօրը միջեւ, և ո՛րչափ համակերպութեամբ վիշտերը կը ծածկէր, ընտանիքին պատիւը անաղարտ պահելու տենչով։ Ուստի պատուաւոր ամուսիններ, աղջկան արժանապատուութիւնը չը վիրաւորելու համար, բոլորովին լուռ կը մնային հօրը արարքներուն նկատմամբ և Շարամովի հարստութեան չափ ալ, Մելինէին ազնուութենէն քրատուած, ամէն յարգանք կ'ընծայէին Օրիորդին, միշտ պատուոյ տեղ մը տալով անոր իրենց հայ-լայֆի հաւաքոյթներուն մէջ։

Տիկին Շարամովի անուան տօնին առթիւ Մելինէի հօր բնակարանը թօթափած էր իր մեռելական տխրութիւնը, և ամէն կողմ տրուեստական զուարթութիւն մը կը փայլէր։ Հանդէսքը դրամի վրայ բնաւ չէր խորհեր, քանի որ ան աղբիւրի պէս կը հոսէր ամէն կողմ, և տարուէ տարի հարստութիւնը կը կրկնապատկուէր։ Գոհ էր որ ընտանիքը հազարներ ծախսէր ամէն օր, և ազատ ձգէր զինք ուզածին պէս դուրսը ժամանակ անցընելու։ Այս պատճառով Մելինէ ամէնէն մեծածախս պատրաստութիւնները տեսած էր այցելուհիներուն համար, որոնք արդէն բաւական ստուար թիւ մը կը կազմէին։

Սովորական ընդունելութիւններէն ետք, երբ ոգեւորուած խօսակցութիւն մը տեղի կ'ունենար սրահին մէջ, բաւական մաքուր հագուած անծանօթուհի մը մտաւ, որ ոչ հիւրի հանգամանք ունէր, և ոչ ալ սպասուհիի մը։ Ներկաներէն ոչ ո՛ք կը ճանչնար զայն։

Անծանօթուհին սրահին մէջտեղը կանգնեցաւ, ու ներկաներուն ամէնուն ալ լսել տալու ձեւով մը,

—Աւետի՛ս մը պիտի հաղորդեմ տանտիրուհիին, ըսաւ. բայց առաջ պարգեւ մը կ'ուզեմ։

Վայրկեան մը լռութիւն տիրեց սրահին մէջ, յետոյ անծանօթուհին.

—Կ'աղաչե՛մ, տանտիրուհին ճանչցուցէ՛ք ինծի, ըսաւ, և դէպի հիւանդ կինը ուղղուելով,

—Տիկի՛ն, գոչեց բարձր ձայնով. ձեր զաւակը Պարոն Յովսէփ Շարամով մանչ զաւակ մը ունեցաւ իր Վրացի կնոջմէն։

Հանդիսականներու մեծագոյն մասին ծանօթ էր Շարամովի Վրացի տարփուհի մը ունենալը, հետեւաբար չանծանօթ եղան անծանօթուհիին այս յայտնութեան առջեւ։

Խոր լռութիւն մը տիրեց սրահին մէջ։

Հիւանդոտ կինը, որ արդէն կը կասկածէր ասանկ դժբախտութեան մը գոյութենէն, անծանօթ կնոջ գուժած այս նախատինքին առջեւ քարացած մնաց, ու բազմոցին վրայ գլորեցաւ. իսկ Մելինէ մարած էր վայրկենաբար։

Այցելուհիներուն երիցագոյնը պատշաճութիւնը չկորսնցնելով, զանգակը հնչեց և ներս մտնող ծառաներուն հրամայեց որ ամէնէն առաջ անծանօթուհին սենեակի մը մէջ արգիլեն, ու ինք սկսաւ ալիչներու օգնութեամբ, դժբախտ մօր ու աղջկան խնամք մատուցանել։

Արթնամիտ կինը վայրկենապէս հասկցած էր որ, այս դարձուածքը յատկապէս թշնամութեամբ սարքուած ծուղակ մըն էր Շարամովները խայտառակելու նենգութեամբ։ Ուստի մէկ կողմէ անծանօթուհին վար դնելով, անմիջապէս ծառաներ փութացուց բժիշկներ և Պ. Շարամովը կանչելու համար։

Սրահը մահուան երեւոյթը առած էր, փափկասիրտ տիկիններ և օրիորդներ ծայր աստիճան յուզուած, հեռացած կը մեկնէին խոր տպաւորութեան տակ։

Քիչ ատենէն բժիշկը հասաւ և առաջին քննութիւնը ընելով Տիկին Շարամովի վրայ, յուսահատ դէմք մը առաւ։ Զայն սթափեցնելու համար բրած ամբողջ ջանքերը արդիւնք մը չունեցան։ Հիւանդոտ կինը ցնցուած էր յուզումին սաստկութենէն, որուն ազդեցութեանց չկրնալով տոկալ մեռած էր վայրկենապէս։

Բժիշկը այս դժբաղդ գոյժը չէր ուզեր մէկէնիմէկ հաղորդել, և շարունակ նոր նոր փորձեր կ'ընէր երեւոյթները փրկելու և ժամանակ վաստըկելու համար։

Շարամովներու պաշտպանութիւնն ստանձնող Տիկինը բժիշկին ներկայանալով,

—Ես տունէն չե՛մ, պարոն, ըսաւ. հաճեցէք ճշմարտութիւնն հաղորդել ինծի։ Ի՞նչ վիճակի մէջ է Տիկինը։

Բժիշկը ուսերը թօթուելով.

—Գործը լմնցա՛ծ է, մայրս։

—Ի՞նչ կ'ըսէք, հարցուց Տիկինը՝ այլայլելով. այսչափ շո՛ւտ...

—Այո՛ դժբախտաբար։ Արդէ՞ն, ինչպէս կ'երեւայ, ցաւագար է եղեր, և անակնկալ յուզում մը կամ դէպք մը վերջ տուեր է կեանքին։

Տիկինը տրտում ու վշտահար, երկու բառով պատմեց եղելութիւնը բժիշկին, և յանձնարարելով որ տիկինին մահուան նկատմամբ բան մը չըսէ, Օրիորդ Մելինէին ներկայացուց զայն։

Փափկակազմ աղջիկը իրեն տրուած ընտանեկան խնամքներէն թեւթեւ մը կազդուրուած, ապուշ ապուշ չորս կողմը կը նայէր՝ առանց բառ մը արտասանելու։

Բժշկին ներկայանալէն առաջ, բարեկամ տիկինը մօտեցաւ օրիորդին, ու սկսաւ բարեկամական խօսքեր ըսել անոր, որ չէր պատասխաներ բնաւ, և շարունակ աչքերը գետին յառած, միեւնոյն կէտին վրայ կը նայէր անքըթիթ։

Բժիշկը զննութիւններուն սկսելով,

—Ի՞նչ կ'զգաք, օրիորդ, հարցուց։

Աղջիկը խոր հոնդիւն մը արձակեց, և հազի՛ւ լսելի ձայնով մը,

—Մի՛րաս... ըսաւ։

(Շարունակելի)

յունք տալումը կարող չէր երբեք առագին վէժը մէջտեղէն բեկանելու։

Ու խաբի թայի մը հ՚ըկարդ անջամ ըլլալով կոտտաց սիրտին խորքէն։

Դ.

Այո, երկրո՛րդ անգամն էր աա։

Առաջինը կը յիշէր, — մանաւանդ հիմայ չա՛ռ աղէկ յիշելու էր, — երբ պորմածհոգին ողջ էր, և ճշրի ատեն, մինչ գինիին գաւաթը կը մօտեցնէր իրեն անորինին, —«կեանքի՛ս, արե՛ւս» ձայնելով, Ֆիլօս նայած էր, անթա՛րթ նայած էր անոր աչքերուն, և նմանը չի լսուած մեղմութիւն մը, նաև խորութիւն մը գտնելով իր ձայնին մէջ, ըսած էր.

—«Ներկային մէջ, — պէտք չէ՛ ինծի անցեալը, — ներկային մէջ թէ չառ մէ՛կը չէ՞ս սիրեր, չխաղ քու, Լեւոն...»։

—«Ա՛ն հա՛մը վկայ...»։ Եւ չերա մը հաց աչքերուն էր բանած։

Պառաւանը չուրթին վրայ՝ լամբարին չիշը ջա՛րթ... ցրիւ ցրիւ եղած էր։ Անչարժութիւն մը, լռութիւն մը երկուստեք, մեկը այն լռութիւններէն՝ ուր ուրիշ չուշ, ներքին աչխարհը պիտի փոխադրուի։

Լամբար չէն կառքի. — Պարզ, չա՛ռ պարզ գէպք մը, տանը, գիշեր ատեն ամէն անգամ աղէ ունեցած, այնպէս չէ՛։

Ես պիտի ըսեմ թէ այնպէս չէ՛։

Ֆիլօս աս երգուժէն չառ զօրաւոր պատճառ մը ունէր հաւատ չընծայելու համար արուած պատասխանին։

Օր մը պէտք եղած էր ամուսնին վերարկուն վար բերելու և վրձինէ մը անցունելու։ Հագուստ օճիքէն բռնելու տեղ սխալմամբ վարիգրէն բանուած՝ գրպանէն թուղթ մը ամեր էր գետին։ Տրցակ մը ամարերու, քարթերու, լուսանկարներու մէջէն ինչպէս կ՚ըլլար որ այդ թուղթը միայն կը յանդգնէր դուրս ննջոււելու. այս պարագան էփ աղէկ հետաքրքրած էր Ֆիլօսը՝ չըրած բանը ընելու, այսինքն թէ գետնէն վերցնելու ատենը թուղթը և գրպանը տեղաւորելէ առաջ կարդալու։ Չէ թէ կասկած մը, ասոր փորձութիւն մը, հապա ինքնաբեր շարժում մըն էր ատիկա։

Թուղթը գրպանէն չինկա՛ծ, ինքն ալ չի կարդացա՛ծ ըլլար գայն...։ Անձռասիկ թարգմանութիւնը այդ Փրանսերէն գրութեան՝ որ կինկան երկչաւ, բաց-բաց գիրով մը ադուած էր հոն.

«Շարաթ մըն է եկած չունիս,
«Լեօ՛ն. [illegible]
«ցա՛ր ըսեմ՝ չի վայլեր ինծի, ինծի
«մօտցա՞ր ըսեմ՝ վրայ չերթար բերանս։
«Վատն զի աաջի սէրդ եմ ես և աաջի
«բարիդ։ Հոգ չէ, պաչած՝ քուկինդ,
«գուրգուրա՛, խանդաղատէ՛ վրան,
«բայց խնդրեմ, մի՛ մոռնար թէ եթէ
«օրս գայ անդիի աչխարհքն ալ երթա-
«լու՝ Նորէն չը՛ պիտի դադրիմ գքեզ
«խորհելէ, գքեզ կարօտնալէ...։
«Քեզի համար Ն՛ա
«ԼԷՈՆՔԻՆ»

Ֆիլօս, — աաոր տարտի՞յա կար ալ, — սիրտին ցաւէն մեռած էր։

... Ինչ անծանօթ, անանուն ուժ մըն է ան՝ որ կը մղէ անչաւնչ իր մը չարժելու, բողոքելու, երբ ամուսնական երդիքին տակ, կասից կասից՝ երդումով սուտ մը կը զուրցուի, կամ, ժեռնողի մը յիշատակը անմահացնելու ամենաւուած քարի կտորի մը վրայ նո՛յն սուտը կրկնել կ՚ուզուի ամենայն անպատկառութեամբ.

Մէ՞ն ... ...

Ու լամբարին պայթեզ չիշը և Տապանին պատող թերթաքարը նոյն գիծին վրայ գերար կը կարէին, կարծես պոռալու համար Լեւոնի կե՞ղծ անկեղծութեանը դէմ։

ԹԷՈԴԻԿ

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՎԵՆԵԶՈՒԷԼԱ ԵՒ ՏԷՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ահաւասիկ պաշտօնական տեղեկութիւնը՝ վենէզուէլական վէճին նկատմամբ կատարուած բանակցութեանց վիճակին.

Մ. Պօուէն, վէնէզուէլական կառավարութեան անունով, տէրութեանց իրր երաշխաւորութիւն ներկայացուցած է, Կուայրայի մաքսերուն եկամուտներէն մէկ մասը։ Նախ Անգլիոյ դեսպանին գիմում ըրած է Մ. Պօուէն, որ առժամապէս ընդունած է առաջարկը, ինչպէս ըրած են նաև Գերմանիա և Իտալիա։

Մեծն Բրիտանիա, Գերմանիա և Իտալիա հիմա տեղեկացած են այս առաջարկին, և գայն վերջնապէս ընդունելէ առաջ, խնամով կը քննեն արժէքը՝ Վենէզուէլայի մաքսային եկամուտներուն, ինչպէս նաև քանի մը ուրիշ յարակից մանրամասնութիւններ։ Գործնական քննութիւն մը անհրաժեշտ է այս գործին համար, որովհետև վէնէզուէլական մաքսային եկամուտներուն մէջ մեծագոյն մասը, անհամաձայն են օտար տէրութեանց չահերուն։ Եթէ միանգամ ընդմիշտ կը կարծուի թէ առաջարկը գոհացուցիչ է, և եթէ Գերմանիա այդպէս կը խորհի, միւս տէրութիւններն ալ իրենց կարգին պիտի ընդունին ներկայացուած երաշխաւորութիւնը և պաշարումը անմիջապէս պիտի վերցուի։

Տէրութիւնները բանակցութիւններ կատարած են քննելու համար թէ, պէ՞տք են նշանակել իւմտական յանձնաժողով մը կամ ներկայացուցիչ մը՝ քանձելու համար այդ եկամուտները։ Հաւանական է որ անոնք հակին վերջին գաղափարին, և կը կարծուի թէ Մ. Պօուէն է որ պիտի ընտրուի հաւանականաբար այդ պաշտօնին։

Տէրութեանց պահանջումները կը բաժնուին երեք դասակարգի։ Առանցմէ առաջինն է բուսարար երաշխաւորութեան մը խնդիրը՝ որ միջոցը այս վերցնելու պաշարումը, ուրիշ բանակցութեանց ձեռք զարնելէ առաջ։ Կրնայ բաւել թէ այս վերջին պարագան արդէն գործադրութեան մէջ է և գոհացուցիչ կերպով մը կարգադրուած։

Մ. Պօուէն անջատաբար պիտի բանակցի տէրութեանց ներկայացուցիչներուն հետ։ Պ. Սթէք աը Սթէրնպէրկ յնվ. 27ին պիտի հասնի Նիւ-Եօրք ուրկէ պիտի երթայ Ուաշինկթըն։ Կը յուսացուի որ ժամանակի կորուստ չպիտի ըլլայ, վէճին կարգադրման համար վերջին բանակցութիւնները սկսելու։

ՄԱՌԹԻՆԻՔԻ ՄԷՋ

Սէն-Թոմասէն յունուար 26 թիւով կը հեռագրեն թէ «Էսք» շոգենաւը անցեալ շաբաթ չորս հարիւր անցորդ բերած է Սէն-Բիէռ։ Այն ատեն որ երկու հարիւր անձեր հոգիւ ցամաք ելած էին, երկու հարիւր յիսուն մէթր բարձրութեամբ գանգուած մը ինկաւ Բըլէ լեռնէն։

ՎԻՔԹՈՐԻԱ ԹԱԳՈՒՀԻՆ

Վիքթորիա թագուհիին մահուան տարեդարձը ըլլալով անցեալ հինգշաբթի, Էտուարտ թագաւորը ու թագուհին, արքայական գերդաստանի անդամներուն հետ գացին Արքայական Դամբարանը. [illegible] դութիւն կը կատարուէր. երգեցիկ խումբը մէկ քանի կրօնական երգեր նուագեց ու երգեց։ Լոնտոնի գերման դեսպանը պսակ մը դրաւ Դամբարանին մէջ, Վիլհէլմ կայսեր հրամանով. ուրիշ պսակ մըն ալ դրուեցաւ ի դիմաց Նիգաուրներու (Հնդկաստանի կայսրուհիին) քսանեւմէկերորդ վաշտին։ Թագաւորը ու թագուհին Ուինտսորի դղեակը դառնալէ ետք, Արքայական Դամբարանը երկու ժամ բաց մնաց բոլոր այցելուներուն համար։

∴ Նոյն օրը Էտուարտ թագաւորին գահակալութեան երկրորդ տարեդարձը ըլլալով, Ուինտսորի դղեակէն և նաւահանգիստներէն թնդանօթի հարուածներ արձակուեցան։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Հակառակ նախարարական յայտարարութեանց, անգլեւգերման թերթերը կը շարունակեն իրենց պայքարը. «Պէրլինէր Թակէպլաթ» կ՚ըսէ. «Անգլիական թերթերը, որոնք Վենեզուէլայի մէջ անգլեւգերման գործակցութեան միջոցին բնաւ առիթը չկորսնցուցին գերման քաղաքականութեան վրայ յարձակելու, և միանալով Ամերիկայի ազգամոլ մամուլին, Գերմանիոյ վերագրեցին թաքուն նպատակներ, հիմա ալ կը յարձակին կոմս Պիւլովի ծանօթ ճառին վրայ։ Եթէ, կ՚ըսեն անգլիական թերթերը, կոմս Պիւլով յուսաց որ խաղաղասիրական ազդեցութիւն մը պիտի կրնայ յառաջ բերել անգլեւգերման յարաբերութեանց վրայ իր խօսքերով, պարապ տեղը աշխատեր է։ Իր ճառը, ընդհակառակը, պատճառ եղաւ որ Գերմանիոյ վրայ նոր յարձակումներ ըլլան։ Անգլիա արամադիր կ՚երեւայ անհաշտ մնալու։ Անգլիական թերթերը գոհ չմնացին այն խանդավառ ընդունելութենէն, զոր գերման գահաժառանգ իշխանը գտաւ ռուսական արքունիքին մէջ։ Արդարեւ, կարելի չէ ուրանալ որ Գերմանիոյ և իր արեւելեան դրացիին հետ յարաբերութիւնները չատ ժահրմացած են»

*

Պէրլինի մէջ հիանալի ապաւորութիւն մը ըրաւ այն լուրը թէ Էտուարտ թագաւորը Ուինտսորի դղեակը հրաւիրեր է Լոնտոնի գերման դեսպանը, և հոն ճաշ մը տուեր է ի պատիւ Վիլհէլմ կայսեր ծննդեան տարեդարձին։ Այս հրաւէրին պատճառաւ կոմս Մեթերնիխ՝ գերման դեսպանը՝ յետաձգեց գերման դեսպանատան մէջ տալիք ընդունելութիւնը։

ՄԵԾ ՀՐԴԵՀ ՄԸ

Քիմիական արտադրութիւններու գործարան մը այրած. — Գործաւոր մը ծանրապէս վիրաւորուած. — Վաստն հազար ֆրանք վնաս։

Հավրէն յունվար 26 թուակիր հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ նոյն առտու, Կոմվիլ-Սէնթ-Դնօրինի մէջ, Պաքքէթըրի փողոցը, քիմիական արտադրութիւններու գործարանատէր Տիւպօսքի եղբայրներուն ընդարձակ գործարանէն մեծ հրդեհ մը ծագած է։

Կրակը ծագում առած է էքսթրէներու պատրաստութեան յատուկ ընդարձակ յարկաբաժինէն։ Երեք գործաւորներ, ատրինե և էստեր խառնուրդ մը, խոչոր ասաղանի մը մէջ չաղուելու զբաղած էին։

Այս ասաղանը որ չորս հարիւր լիտրա կը պարունակէր, տաքցած էր ջուրի շոգիով։ Ցանկարծ, պարունակութիւնը բռնկեցաւ։ Գործաւորներէն մէկը ծանրապէս այրուածք մը ստացաւ երեսին և ձեռքերուն վրայ։ Բարեբաղդաբար կրցաւ միջոց գտնել իր երկու ընկերներուն հետ փախչելու։ Գործարանին մէջ բաւական յուղում առաջ բերաւ հրդեհը, որ անլուր արագութեամբ մը ծաւալեցաւ։ Երկրորդ յարկին մէջ դիզուած երեք հարիւր հազար քիլօ ատչեղները ամէնքը մէկանց բռնկեցան։ Գործաւորները իսկոյն երեք հրշէջներ հասուցին, ինչպէս նաև Կասվիլէն և Հավրէն ջրհանկիրներ իսկոյն հրդեհին վայրը փութալով օգնութեան հասան։

Սակայն, հակառակ բոլոր ջանքերու, հազիւ կարելի եղաւ գտնելու ապաւել հրդեհէն, ուր կը գտնուէին մեքենաներ և գործիքներ։ Չորս ժամ անընդհատ չարունակուելէ վերջ հրդեհը վերջացած էր։

Վիրաւորուած գործաւորը հիւանդանոց փոխադրուած է։

Շէնքը ապահովագրուած ըլլալով, եղած վնասը կը հաշուուի 60000 ֆրք։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԷՍԷՆ, 29 Յնվ.—Քրուբի գործարանը հանգուցեալ Մ. Քրուբի կտակին տրամադրութեանց համաձայն չահարաժնի ընկերութեան վերածուեցաւ։

ՏՐԷԶՏԷՆ. — Տրէզտէնի Օրագիրը Յնվր. 14 թուով արքայական հրամանագիր մը կը հրատարակէ, որուն համաձայն Թագաւորը ամսոյն 9 ին կ՚ընդունի Լուիզ իշխանուհիին բացարձակ հրաժարումը՝ Սաքսոնիոյ արքայական իշխանուհիի տիտղոսէն և բոլոր իրաւունքներէն։ Ասկից զատ կը յայտարարէ թէ իշխանուհին զրկուած է, իբր Արքայական Ընտանիքի անդամ վայելած իր բոլոր իրաւունքներէն, տիտղոսներէն և աստիճաններէն։

ՀՌՈՄ. — Այսօր մինչ թագաւորէն ունկնդրութիւն ընդունած էր, արտաքին գործոց Նախարար Մ. Բրինէտտի յանկարծական սկարութիւն մը ունեցաւ։ Երբ տուն փոխադրուեցաւ, հաստատուեցաւ թէ սկարութիւնը ձախ թեւի և սրունքի վայրկենական անդամալուծութիւն մըն էր։ Միջօրէէն ետք քը վիճակը բարւոքեցաւ։ Իրիկուան բժշկական տեղեկագիրը կ՚ըսէ թէ Մ. Բրինէտտիի առողջական վիճակը կը չարունակէ բարւոքիլ։

ՓԱՐԻԶ. — Երեսփ. Ժողովը ընդունեց արտաքին գործոց նախագծին բոլոր գլուխները։ Վիճաբանութեան միջոցին Մ. Տըլգաչէ պահանջեց ինչ Արեւելքի և Ծայրագոյն-Արեւելքի կրօնական միսիոնութեանց տրուած նպաստները։ Մ. Տէլքասէ մերժեց այս առաջարկը։ Ծանուցուած նոր Դեղին Տետրակն այսօր բաշխուեցաւ։

ՊԷՐԼԻՆ. — Մ. Պալլէնդրէմ, որ հրաժարած էր, Ռայխստագին նախագահ վերընտրուեցաւ 295 քուէարկուներէն 195 քուէով։ 89 սպիտակ քուէ կար։ Մ. Պալլէնդրէմ, իր քաղաքական բարեկամներուն հետ խորհրդակցելէ վերջ, ընդունեց նախագահութիւնը։

ՌՈՒԱՇԻՆԿԴԸՆ. — Մր. Պօուէնի և դաշնակից Տէրութեանց ներկայացուցիչներուն միջեւ խորհրդակցութենէ մը վերջ, որոշուեցաւ որ Վենեզուէլայի ծովային պաշարումը չարունակուի։

ՊԵԼԿՐԱՏ. — Սերպիոյ և Աւստրիոյ մէջ մաքսային սակացոյցերու պայքար մը հաւանական է, ըստ որում Աւստրիա բարձրացուց արմտիքի և խոզերու մաքսատուրքերը։

ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ ՆԱՐԵԿ
Թարգմանեց ԳԱՌԻՄ
Յատկապէս «Մանզումէ»ի համար
ԿԱՐԴԱԼ ՍՐԲՈՐԴ ՍՐՍԸ
ԽՆԱՄՈՎ ՊԱՀԵՑԷՔ ԹԻՒԵՐԸ
99—120

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

28 Յունվար 1903

Ֆրանս. 3%	(3% Français)	99 90
Ռէժի	(Tab. Turcs)	374 50
Գօնսոլիտ.	(R. Turque D.)	30 67
Երկաթուղի	(Lots Turcs)	132 25
Պանք. Օթթ.	(Banque Ott.)	605 —
Թրանսվալ	(Transvaal)	141 —

ՍԷԼԱՄԼԸՔ ՌԵՍՄԸ ԱԼԻՍԻ

Տիւնքի ճիւմաա կիւնիւ Սէլամլըգ ռեսմը ալիսի Համիտիյէ ճամիի չէրիֆինտէ իճրա պույուրուլմուշ տըր։

ԹԷՊԼԻՂԱԹԸ ՌԵՍՄԻՅԷԷ

Տիւնքի ճիւմաա կիւնիւ Սէլամլըգ ռեսմը ալիսինտէն սօնրա չայանը պույուրուլան միւսաաատէի Սէնիյէի հազրէթը Բատիշահի իւզէրինէ, Ամերիգա սէֆիրի էալիէթլու Մ. Լիշման ճէնապլէրի աուրէթը ղայրը ռէսմիյէտէ հուզուրը չէվքէթմէվֆուրը հազրէթը թաճտարիտէ չէրէֆը միւսուլէ նաիլ օլմուշտըր։

ՆԵՐՔԻՆ

ԿԱՑՍ. ՇՆՈՐՀ. — Վեհ. Սուլթանը լսելով որ «Պիւտիա» շոգենաւը բազմաթիւ ուխտաւորներով Պոլսէն պիտի մեկնի մօտերս, բարեհաճեցաւ հրամայել որ հարկ եղած թիւով բժիշկներ, դեղագործներ և պաշտօնեաներ ընկերանան անոնց, ինչպէս նաեւ 84,000 օխա ալիւր և 25,000 օխա ածուխ չնորհեց Ճիտտէի և Եանպոյի աղքատներուն բաշխուելու համար։ Բոլոր փոխադրութեան ծախքերը չնորհուեցան Կայս. Անձնական Գանձէն։ Այդ Իրատէին համաձայն Նաւս. Թիւնանտաւ շոգենաւը Ասիապէյ նոյն չոգենաւով մեկնեցաւ, Վեհ. Սուլթանին չնորհած ողորմութիւնը բաժնելու համար։

— Պրուսայի Թաղապետութիւնը, Կայս. հրամանով, սկսած է ածուխ բաժնել տեղին վկայեալ աղքատներուն։

ՔԷԱՏՀԱՆԷԻ գետնաբուղխ ջուրին կանոնաւոր հոսման վրայ հսկելու համար, հանրօգուտ չինութեանց նախարարութեան մէջ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ, որ իր Ա. նիստը գումարեց առջի օր։

ԱՆԱՍՆԱԲՈՅԺՈՒԹԵԱՆ վարժարանին այս տարուան 10 շրջանաւարտները հարիւրապետի աստիճան ստացան։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ դեսպանատան «Տօնէց» պահակնաւը Մարմարա գնաց ռազմափորձեր կատարելու։

ՊՈԼՍՈՅ ԻՍԼԱՄ գերեզմանոցները արմատակելու համար յանձնաժողով մը պիտի կազմուի։ Այդ բանին համար, հաշուի եղած է որ 35,000 ոսկի պէտք պիտի ըլլայ, որուն մէկ մասը հանգանակութեամբ պիտի կատարուի և մնացած մասն ալ, թաղման ծախքերէն և գերեզմաննոցներուն մէջ ցարդ տապալած նշաններուն վաճառման արդիւնքէն։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ Ֆէրտինանտ իշխանը, կ՚ըսէ «Վէյէրնա-Բօսթ», ուրբաթ իրիկուն երկար տեսակցութիւն մը ունեցած է պատերազմական նախարար զօր. Բաարիքովի հետ։

ԿԱՑՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ Ա. Թարգման Քարաթէօտօրի փաշա առջի օր այցելեց Յունաց Պատրիարքին։

ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ հեռագրական կայաններուն դեկուցուեցաւ, Մեծ-Եպարքոսութեան քաչուած հեռագիրներուն նախապատուութիւն տալ միւս ամէնքէն։

ԻԶՄԻՐԻ Համիտիյէ շոգենաւային ընկերութեան շոգենաւները քննելու համար, մասնագիտական յանձնաժողով մը պիտի մեկնի մօտերս։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ. — Հեռագրական վարչութիւնը նկատելով որ հեռագրական պաշտօնեաներէն սմանք, երբեմն տրուած հեռագիրներուն մէջ բառեր կը յապաւեն և գայն անհասկնալի վիճակի մը մէջ կը ձգեն, ազդարարեց հեռագրական պաշտօնեաներուն, որպէս զի այս կարգի անկանոնութիւններէ զգուշանան։

— Երզրումի Նէմրէվան գաւառակին կեդրոնը հեռագրական կայան մը հաստատուած է։

ՌՈՒՄԷԼԻՈՅ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ. — Սելանիկի մէջ զօրանոցի մը հաստատութեան համար կազմուած յանձնաժողովը իր Ա. նիստը գումարեց։ Կուսակալին հրաւէրին վրայ հանգանակութիւն մը բացուելով բաւական դրամ հաւաքուած է։

— Սելանիկի մէջ հաստատուելիք քաղաքապետական նոր հիւանդանոցը 8700 ոսկիի ծախքով պիտի չինուի, Համիտիյէ Ճատտէսի կոչուած տեղը։

— Կրթական նախարարութիւնը տեղեկագրեց Բ. Դրան թէ, Սելանիկի, Գոսովայի և Մանասթըրի նահանգներուն գանազան մասերուն մէջ օ՚րքան նախնական վարժարաններ կան և օ՚րքան պէտք է նորէն հաստատել։

— Գոսովայի նահանգին նոր կուսակալ Հաֆըզ Մէհմէտ փաշա, առջի օր տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոսին, Ներքին գործոց Նախարարին հետ։ Հաֆըզ Մէհմէտ փաշա քանի մը օրէն պաշտօնատեղին կը մեկնի։

— Գոսովայի նահանգին ոստիկաններու և ոստիկան-զինուորներու կազմակերպած գունդերը, անցած Դշ. օր, համազգեստաւոր չարուեցան կառավարական պաշտօնատան առջեւ։ Ընդհ. քննիչը և Կայս. Թիկնապահ Նասըր փաշա աչքէ անցուցին գանոնք։ Ցետոյ լուսանկարները առնուեցան այն ոստիկաններուն և ոստիկան-զինուորներուն, որոնք ապա իրենց որոշուած տեղերը ղրկուեցան։

ԳԵՐՄԱՆ դեսպանը առջի առտու Արտաքին գործոց Նախարարին այցելութիւնը երթալով տեսակցեցաւ անոր հետ։

ՏԷՖԹԷՐԽԱՆԷԻ վերատեսուչ Զիւա փաշա, նոյն պաշտօնարանին մէջ յանձնաժողով մը կազմեց, բոլոր գործառնութիւնները չուտով կատարելու և նոյն իսկ առաւօտ կատարուած օրը կալուածագիրը պատրաստելով տէրոջը յանձնելու համար։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ հաստատութիւնները քննելու պաշտօն ունեցող յանձնաժողովը, առջի օր, Չէնկէլքէօյ գնաց և քննեց զինուորական վարժարանին երկրորդական ճիւղը։

ՕՍՄ. ԿԱՑՍ. ՊԱՆՔԱՅԻ պաշտօնէութիւնը, ի պատիւ հանգուցեալ Մ. Ֆրանք Օպլուանոյի, որուն յուղարկաւորութիւնը երէկ պիտի կատարուէր, հանգանակութիւն մը կատարած է, և չքեղ պսակ մը գնելու համար անոր դագաղին վրայ, յատուկ հեռագիր մը ղրկած է Բարիզ։

— Միտիլլիի Օսմ. Պանքային անօրէնը նոյն պաշտօնով Էտիրնէ փոխադրուեցաւ։

ՊՈԼՍՈՅ Նաւահանգիստը, 1902 դեկտ. ամսոյ մէջ ընդ ամէնը 400,353 թոնօ տարողութեամբ 248 գանազան առեւտրական շոգենաւներ ժամանած ու մեկնած են։

ԻՏԱԼԻՈՅ Թագաւորը իր ինքնագիր ստորագրութիւնը կրող լուսանկարը նուիրած է Թակէնրօքի Օսմ. ընդհ. հիւպատոս Լոկարէս պէյի, որ երկար ատեն նոյն պաշտօնով գացած էր Վենետիկի, Նաբոլիի և ուրիշ տեղերու մէջ։

ՄԱՀ. — Աւստրիական դեսպանատան թարգման Մ. Ժոզէֆ Ասլան մեռած է։

ՄԻՍԻՆ ԳԻՆԸ. — Սելանիկէն մինչեւ հիմա 5000 ոչխարներ բերուած են Պոլիս։ Մինչեւ ամսոյս վերջը 5000 եւս պիտի բերուին։

— Իզմիրի մէջ միսին գինը $9\frac{1}{2}$ ղրուշի բարձրացած է (մեծիտը 33 ղրուշ)։

ՄՕՀՍՈՒՄԷԻ վարչութիւնը որոշեց քանի մը օրընթաց շոգենաւ գնել։

— Մահսուսէի վարչութեան և Էրէյլիի հանքածուխի օսմ. ընկերութեան միջեւ պայմանագիր մը կնքուեցաւ, որուն համաձայն, ընկերութիւնը ամսական 2000 թոնօ ածուխ պիտի հայթայթէ նպաստաւոր պայմաններով։

ՊԷՐՈՒԹԻ ֆրանս. բժշկական վարժարանին տարեկան հարցաքննութեանց ներկայ գտնուելու պաշտօն ունեցող քննիչ յանձնաժողովը, երեք Ֆրանսացի քննիչներու հետ, Պէրութ ուղեւորեցաւ։

ԿԱԼՈՒԱԾԱՏՈՒՐՔԵՐԸ. — Ցայտնի է թէ Պոլսոյ մինչեւ 1317 տարւոյն վերջը անվճար կալուածատուրքերը, նախորդ որոշման մը համաձայն, մինչեւ դեկտեմբերի վերջը կէս առ կէս հնչուն դրամով և Սէրկիով, և Ցունվարէն մինչեւ փետրուարի վերջն ալ 60% հնչուն դրամով և 40% Սէրկիով պիտի գանձուէին։ Կայս. նոր Իրատէի մը համաձայն, անվճար կալուածատուրքերը մինչեւ յունուարի վերջը կէս առ կէս հնչուն դրամով ու Սէրկիով, իսկ փետրուարի մէջ 60% հնչուն դրամով և մնացեալը Սէրկիով, և 1319 ելմտական տարիին Մարտի սկիզբէն ալ առաջուան պէս պիտի գանձուին։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄՇՈՒՇԸ. Երէկ առտու Մարմարայի վրայ տիրող թանձր մշուշին պատճառով ծովային յարաբերութիւնները դժուարութեամբ կատարուեցան։ Վօսփորի և Գատըգիւղի Ա. շոգենաւերը չկրցան մեկնիլ։

— Գատըգիւղի 15 թիւը գարնուեցաւ Մախսուսէի մէկ ուրիշ շոգենաւին որուն մէկ մակոյկը խորտակեց։

ԿԱՌՔԻ ԱՐԿԱԾ. — Առջի օր վարձու կառք մը Պօղը Ալիի պողոտայէն վար իջած ատեն ձիերէն մէկին ոտքը կոչիկին անցաւ. ասոր վրայ անասունը խրտչեցաւ. կառապանը վար ցատկեց զայն զսպելու համար բայց կից մը ուտելով գետին փռուեցաւ։

Ձին իր խոլ ընթացքը շարունակեց դէպի Սիրքէճի հակառակ անցորդներուն գինքը զսպելու փորձերուն։ Այս ընթացքը վտանգաւոր հետեւանքներ պիտի ունենար, եթէ երբեք ճամբան ծառի մը չզարնուէր կառքը, որ ձիերը տապալեցան և կառքը կտոր կտոր եղաւ։ Ձիերէն մէկը սրունքէն և միւսը բերնէն ծանրապէս վիրաւորուեցան։

ԳՈՂԵՐ. — Պէչիքթաշի մէջ բանջարավաճառ Աղամի ու Քիրիաքոյի խանութը, երկուշաբթի գիշեր, գողեր մտնելով 34,000 ղրուշի գումար մը գողցան։ Ոստիկանութիւնը քննութիւն կատարելով Ֆիլիպ անուն մարդ մը ձերբակալեց որ խոստովանեցաւ և ըսաւ թէ Վասիլ ու Թանաշ անուն երկու ընկերներ ալ ունի։ Ոստիկանութիւնը անոնք ալ ձերբակալեց։

— Մաքրիգիւղի մէջ այս օրերս գողութիւնները նորէն չատցած են։ Նախընթաց գիշեր, Վարօր Իսկէլէսի-Ճատտէսի, ոսկերիչ Գասնիկ աղայի տունը գողեր մտնելով, բաւական արծաթեղէն և այլ արժէքաւոր իրեղէններ չորթեր են։ Գողերը տակաւին չառ մը իրեղէններ ծրարած էին մէկտեղ տանելու համար, բայց տանուտէրը նոյն միջոցին արթնցած ըլլալով, գողերը չտապեր են փախչիլ։

ՍՆԱՆԿ. — Բերա, Մեծ-Փողոց հաստատուած Կրան-Մագազէնի տէրը՝ Տիմանթիտիս երկրորդ անգամ սնանկացած է և թէ այդ սնանկութիւնը խարդախուած ըլլալով, գործը ձեռնհաս դատարանին պիտի յանձնուի։

ՀՐԴԵՀ. — Պրուսայէն կը գրեն թէ երկուշաբթի գիշեր Ինէգիօլ գաւառակին Եէնիճէ գիւղախումբին մէջ բաղաքական հասարակութենէն Նիկողոսի խանութէն հրդեհ ծագելով, կոչկակարի ու նպարավաճառի երկու խանութներ այրեր են։

ՄԱՔՍԱՆԵՆԳՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԽՆԴԻՐԸ. — Անցած շաբաթ օր Ռէժիի դէտերը Այտընի երկաթուղիին Սէվտիքէօյի գիծին Վէնթուրա անունով իտալահպատակ մեքենավարը հրացանով վիրաւորեցին։ Դէտերը իմացեր են թէ Վէնթուրա ծխախոտի մաքսանենգներուն կ՚օգնէ, շոգեկառքին ածուխին տակ ծխախոտ պահելով և որոշեալ տեղեր ալ կառախումբը կամաց կամաց քալեցնելով, ուսկից մաքսանենգները ծխախոտի հակեր կը նետեն և իրենց ընկերներն ալ կ՚առնեն եղեր։ Շոգեկառքը անցած ատեն դէտերը կը գիտեն որ կանգ կ՚առնէ։ Մեքենավարը շոգեկառքը ետ ետ կը քշէ, դէտերը կրակ կ՚ընեն, մեքենավարը կը վիրաւորուի և հիւանդանոց կը փոխադրուի։ Ոստիկանութիւնը քննութիւն բացած է։ Ռէժիի և Այտընի երկաթուղիի Վարչութեան մէջ բանակցութիւններ սկսած են, և Ռէժին կը պնդէ թէ կառախումբին անցած մէկ քանի տեղերը ծխախոտի հակեր գտնուած են։ Վէնթուրա հիւանդանոցին մէջ կը դարմանուի և աղէկնալու յոյս կայ, բայց պաշտօնէն ճամբուած է։ Իտալական հիւպատոսարանն ալ Ռէժիի Վարչութենէն 30,000 ֆր. կը պահանջէ։

ՔՐԷՏԻ ՖՕՆՍԻԷ ԷԺԻՊՍԻԷՆ

217րդ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ
3% ՊԱՐԳԵՒԱՒՈՐ ՊԱՐՏԱԹՂԹՈՑ

15 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1903

288,791 թիւը 100,000 ֆր. շահած է
Իսկ հետեւեալ 25 թիւերը շահած են 1,000ական ֆր.—

18,478	41,478	43,255	68,921
95,910	101,496	128,167	135,404
114,879	153,588	211,938	214,468
253,044	271,965	273,363	275,107
277,649	284,450	285,791	301,489
314,490	342,879	343,675	345,371
399,827.			

Պարգեւներու վճարումը տեղի պիտի ունենայ 1903 փետր. 1էն սկսեալ՝

Թախանձագին կը խնդրենք
ՎԱՀԱՆ ԷՖԷՆՏԻ ԱՐՄՐՈՒՆԻԷ
անպատճառ տպարանս այցելել
այսօր։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ԵՐԷԿՈՒԱՆ ՀՐԴԵՀԻՆ ՇՈՒՐՋԸ

Շուկայի ընթերցող մը, մեզի ղըրկած է հետեւեալ նամակը, զոր կը հրատարակենք, գաղափար մը տալու համար այն լրագրութեան վրայ, զոր ոմանք կը կատարեն, իրենց իրենց մրցակիցի գոյն մըն ալ տալով։

Խմբագիր Տէր,

Այս առտու շուկային մէջ խօսակցութեան նիւթն էր, երէկ գիշեր, Մեծ Շուկայի կից պատահած հրդեհին լուրը որ տարբեր տարբեր և յրարու բոլորովին հակառական վիճակի մէջ կը պատմուէր երկու առտուան օրաթերթերու «Մանզումէի» և «Սաբահանդակի» մէջ։

Այս վերջին թերթը, չորս տողի մէջ ըսած էր թէ, հրդեհը մինակ ՄԷԿ խանութին ապրանքները այրած է, առանց նոյն իսկ շէնքին վնասելու. սակայն դուք, կեսարինակ տեղեկութիւնով, վաւերական լուրը կուտայիք այդ դէպքին, մանրամասնաբար խօսելով անոր այրած շէնքերուն քանակին —որ ամբողջ ՑՈՒԸ խանութ էր իրենց յարակից սենեակներով— հրդեհին պատճառներուն վրայ, ոստիկանութեան կատարած նախնական քննութիւններն և մօտաւոր ճշմարտութիւնը։

Արդ, խմբագիր Տէր, ձեր այս տեսակ ճշգրիտ և թարմ լուրեր տալը, որոնց համար մասնաւոր խնամք մը կը տարուի միշտ, և մանաւանդ ուրիշի մը կողմէ միեւնոյն ժամանակ հաղորդուած սխալներ սխալը, տարիք կուտայ մեզի անգամ մըն ալ յայտնել մեր գոհունակութիւնը «Մանզումէ»ին, որ արդէն ամէն գաւառակարգին ուշադրութիւնը գրաւած է իր պէսպէս և ճոխ բովանդակութեամբը։

Այս առթիւ ի վեր հանել չեմ փորձեր, միւս թերթին ալ ջանքերը և ալամատութիւնը առայց և վաւերական լուրեր տալու խնդրին մէջ, և պարզել թէ ինչ տեսակ կ'ոչխարի այդ խրամատագրութիւնը, իրեն քիթին տակ և ժամը հին պատահած հրդեհի մը լուրը գլխովին հակադարձուած և սխալ հաղորդելով ամբողջ հասարակութեան։

Հոս տեղը չէ ըսել թէ առանց ջանքի և զոհողութեան արդիւնք մը գոյութիւն չի կրնար ունենալ, և անհոգ մը նստելով ալ այս տեսակ լուրերը իրենց ոտքը չեն ի գար. և եթէ գան ալ այդ տեսակ... վիճակ մը կ'առնեն։

Մեծ-Շուկայէն
Ց. Ս.

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ՏՆՏԵՍ. Խորհուրդը երէկ գումարուեցաւ Պատրիարքարանի մէջ և հետեւեալ որոշումները տուաւ.

Ակնայ գաւառային վարչութեան կողմէ տնտեսական խորհուրդի ընտրութիւն կատարուած և արդիւնքը առաջնորդական յայտագրով մը ներկայացուած էր Ս. Պատրիարք Հօր։ Տնտեսական խորհուրդը ըստ յանձնարարութեան Ն. Սրբազնութեան, ուշադրութեան առնելով յայտագիրը հաստատեց Ակնայ տնտեսական խորհուրդը և որոշեց շնորհաւորական գիր մը ղրկել։

Օրթագիւղի Նախորդ Թաղ. խորհրդոյ գանձապետին և Ներկայ Թաղ. խորհրդոյ կողմէ եկած գրերը որոնք կը վերաբերին նախորդին հաշուետուութեան խնդրոյն ուշադրութեան առնելով հարկ եղածն անօրինուեցաւ։

Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ Թաղ. խորհրդոյ կողմէ ուղղեալ գիրէն տեղեկանալով որ Թաղին աղքատախնամին պաշտօնեան գումարի մը պարտամուրհակը Ալթը Մէրմէրի Թաղ. խորհրդոյ կողմէ իրեն յանձնուեր է, հարկ դատեց տեսնելու պարտամուրհակը և որոշեց յանձնարարել Սամաթիոյ Թաղ. Խորհրդոյ որ ղրկէ զայն խորհրդոյ առաջիկայ նիստին։

Դոտըգիւղի Թաղեցւոց ոմանց կողմէ տեղւոյն գերեզմանատան հաշուոց և մատակարարութեան մասին դիտողագիր մը ուղղուած և հարկ եղած բացատրութիւնն ուզուած էր գիւղին Թաղ. Խորհուրդէն, այս անգամ Խորհուրդն ուշադրութեան առնելով Թաղ. խորհուրդէն եկած բացատրութեան գիրն, խնդրոյն նկատմամբ ինչ ինչ լուսաբանութիւններ առնելու համար որոշեց հրաւիրել դիտողագիրը ստորագրողներէն մէկ քանին։

Լիմ անապատի Վանահայրութեան տնօրէն խորհրդոյ կողմէ վանքին երկամեայ մատակարարութեան հաշուեցուցակը Պատրիարքարան ղրկուած էր. Տնտեսական խորհուրդը յանձնեց անոր նախաքննութիւնը հնգը. Համարտ. կալին։

Ասոնցմէ զատ խորհուրդը զբաղեցաւ Ակնայ, Ս. Փրկչի, Վանայ, Կեսարիոյ Միսիրեւսն գիւղի, Տէնէսի, Գոլոյ խնամակալութեան և Գոյսերի գիւղի եկեղեցւոյն վերաբերեալ հաշուական կալուածական և այլ կարգի խնդրոց կարգադրութեամբ։

ԳՆԷԼ Ծ. վարդապետ Գալէմքեարեան, որ Ս. Պատրիարք Հօրմէն Գադըգիւղի Ս եկեղեցւոյն մէջ ձեռնադըրուած է, իր ստեան Ցրդ տարեդարձին առթիւ նոյն գիւղին Ս. եկեղեցւոյն մէջ վաղը, կիրակի Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ։

ՄԱՆԻՍԱՅԷՆ կը գրեն թէ՝ տեղւոյն նախորդ Թաղ. խորհուրդը, Ս. Պատրիարքէն՝ Ֆրանսերէնի, և հայերէնի ուսուցիչ մը խնդրած էր, և Ն. Սրբազնութեան յանձնարարութեամբ հնգը. Ուսում. Խորհուրդը՝ Միհրան էֆ. Աչճեանը ղրկած էր։ Արդի Թաղ. խորհուրդը՝ պաշտօնէ դադրեցուցած է յիշեալ ուսուցիչը իբրեւ ճանապարհածախս, տալ քանի մը մեճիտիյէ դնելով՝ և խեղճը՝ հազիւ կրցած է այդ քան դրամով, իր մայրը Իզմիր իջնելու։

ՖԷՐԻ-ԳԻՒՂԻ եկեղեցւոյն խարխուլ վիճակը՝ օրուան մտատանջութեան առարկայ եղած է։ Տեղւոյն Աւագերէցէն կ'իմանանք թէ՝ մինչեւ ցնոր տնօրէնութիւն, ժամերգութիւնները դադրեցնել որոշելու պարտաւորուած պիտի ըլլան, որպէս զի վտանգ մը չի ծագի, անոր խարխուլ վիճակէն։

ԿԷՏԻԿ-ՓԱՇԱՅԻ եկեղեցւոյն Տ. Տրդատ քահանայ Գօյաճեան, կը փափաքի եղեր որ իր ծախիւք Երուսաղէմ գացող կաթողիկոսական հրաւիրակին միանայ, իբրեւ եկեղեցական հրաւիրակներէն մին։

Տ. ԲԱՐԹՈՒՂԻՄԷՈՍ Ս. Արքեպիսկոպոս Զամխեան, որ կաղանդէն ի վեր յօդացաւի անհանգստութենէն կը նեղուէր, բաւական կազդուրուած ըլլալով, այսօր շնորհաւորական այցելութիւն կուտայ Ս. Պատրիարքին։

Ս. ՑԱԿՈԲԱՅ որբանոցի Հոգաբարձութիւնը՝ արուեստանոցի ճիւղին յառաջդիմութեան համար՝ երէկ գումարում ունեցաւ Հիւանդանոցի գրասենեակին մէջ, և ինչ ինչ նոր կարգադրութիւններ ըրաւ, արուեստական զանազան ճիւղերուն նոր մղում մը տալու համար։

Սոսյդ աղբիւրէ լսուած է թէ, Ս. Ցակոբայ արհեստանոցը՝ բաւական գոհացուցիչ վիճակ մը առցած է վերջին շրջանին մէջ։

ՎԻԷՆՆԱՅԻ Մխիթարեանց միաբանութիւնը տակաւին իր նոր Աբբահայրը չէ ընտրած։ Հայր Արսէն արքեպիսկոպոս Այտընեանի արժանաւոր յաջորդը կը փափաքուի որ ուսեալ լեզուագէտ Մխիթարեան մը լինի։ Նորահաս Միաբանները՝ Տ. Գրիգորիս Գալէմքեարեանի կամ Տ. Գաբրիէլ Մէնէվիշեան վարդապետներուն կողմն են։ Ցայտնի չէ թէ՝ հինաւուրց միաբաններ, ինչ գաղափարի կը ծառայեն և ո՛վ է իրենց Աբբահայրութեան ընտրելին։

ՈՒՍՈՒՑՉԱՑ Քննիչ յանձնաժողովը երէկ գումարուեցաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ։ Ներկայ էին Գնէլ Ծ. վարդապետ Գալէմքեարեան, Պետրոս էֆ. Կարապետեան, Ցակոբ էֆ. Գուրգէն, Տիկին Լուիզ Խաչատուրեան Ցովսէփ էֆ. Մուրատեան, Խաչիկ էֆ. Խաչատրեան և Պիպլաճեան էֆ. որ ուշադրութեան առին քննութեանց փորձերն և մէկ քանի քննութեանց ճիւղերու գնահատումները կատարեցին և տեղեկագրին պատրաստութիւնը և մէկ քանի ճիւղերու քննութեանց առատումը Թողուցին յաջորդ նիստին որ պիտի գումարուի առաջիկայ ուրբաթ օր։

ՎԱՐԺԱԿԱՆ Դիւանի ատենապետ Թէլլեան էֆ. Ցարաբերական դիւանի ատենապետ Խաչատուրեան էֆ. և Արձանագրութեան դիւանի ատենապետ Մելիքեան էֆ. երէկ Ս. Պատրիարք Հօր բնակարանը երթալով, իրենց պաշտօնին վերաբերեալ կարգ մը հրահանգներ ընդունած։

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ կէսօրէն ետք Եր. ժամը 8 ին տեղի պիտի ունենայ Բերայի արհեստագիտական վարժարանին աշակերտուհիներուն ձեռագործի արտադրութեանց ցուցահանդէսը և մրցանակի բաշխումը, նոյն վարժարանի սրահին մէջ։

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ Խորհուրդը Թէեւ նիստ ընելու հրաւիրուած էր երէկ բայց քանի մը անդամները տակաւին իրենց անձնական պարտաւորութիւնները լրացուցած չըլլալով, յետաձգուած է յաջորդ չորեքշաբթի։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը այսօր հրաւիրագիրներ կ'ուղղէ Կրօն. Ժողովի անդամներուն, յառաջիկայ երկուշաբթի օր ի նիստ գումարուելու համար իր նախագահութեան ներքեւ, Պատրիարքարանի մէջ։ Ինչպէս յայտնի է. Ծննդեան տօնին պատճառաւ Կրօն. Ժողովը ալ դադրեցուցած էր իր նիստերը։

ՑԱԶՈՐԴ օրը, չորեքշաբթի, Խառն Ժողովը պիտի գումարուի Ղալաթիա։

ԵՐԵՒԱՆԻ մէջ ամէն տարի Ս. Գէորգ Պետրոսի եկեղեցին հանդիսաւորապէս կը տօնէ իր տօնախմբութիւնը, որու միջոցին Թեմին Առաջնորդը կը բացատրէ այդ տօնին նշանակութիւնը։ Բայց այս անգամ Առաջնորդի քարոզն ընդհանրապէս նուիրուած է եղեր Մոսկուայի մէջ անժամանակ վախճանուած բարեգործ Իսահակ Ժամհարեանցին։ Տ. Սուքիաս Սրբազան, գեղեցիկ եւ զգածուած լեզուով մը յիշեցուցեր է ազգային Ժամհարեանցի բարեգործութիւնները։ Պատարագէն վերջ, Սրբազանը բոլոր քահանաներու հետ միասին՝ հոգեհանգիստ կատարեր է հանգուցեալին յիշատակին։

Ս. ՀԱՑԲԱԳԵՆԻ մէկ հովիւկով, Ս. Սարգիսի վանահայր Մամբրէ Վրդ. կանչուած է Էջմիածին. իսկ Տ. Արսէն Վրդ. նշանակուած է Կոնսիստորիայի անդամ, ինչպէս նաեւ Ս. Սարգիսի վանահայր եւ Էջմիածնի կալուածներուն տեսուչ։

ԼՈՅՍԻ այսօրուան թիւին մէջ «Լիլա» բոլորովին նոր սեռ մը սկսած է երգիծաբանութեան, որ ճշմարտապէս գիւտ մըն է գրական տեսակէտով։ Միեւնոյն էջին վրայ դէմ դիմի ներկայացուցած է մարդուն ներքին զգացումը և արտաքին ընթացքը ու և է ծանօթի հանդէպ, որուն հետ կը տեսնուի։ Շնորհաւորութեան արժանի նորութիւն մըն է աս։

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ Ազն. Այրի Տիկին Վիրժին Ց. Լեսեեան իւր հանգուցեալ ամուսնոյն Ցովհաննէս էֆ. Լեսեեանի տարեդարձին առթիւ բարեհաճած է հինգ օսմ. ոսկի նուիրել Հիւանդանոցին։

ԿԵՍԱՐԻՈՑ Թալաս գիւղէն կը գրեն մեզ.— «Տեղւոյս ազգ. Վարդ-Պատրիկեան վարժարանի ուսուցիչ Կ. Էֆէնտին Թաղ-Հոգաբարձութեան անդամներէն Կ. Թօրոսեան և Կ. Բէօշկէրեան էֆ.ները անլսելի նախատինքներով ծեծելէ և վիրաւորելէ յետոյ պաշտօնանկ ըրին՝ իրենց սիրական Տնօրէն-դաստիարակ Գ. Ալլըճեանի զեղծումները երեւան հանելուն համար։

Ժողովուրդը սաստիկ զայրացած՝ բողոքեց Առաջնորդ Սրբազանին, և խնդրեց անմիջական և վճռական մխիթարութիւն մը։

Բաղցր է մեզ յուսալ թէ Ս. Հայրն առանց միջամտելու տեղի տալու խառնեյ և արդարայի կարգադրութիւն մը պիտի ընէ։»

ՍՏՈՐԵՒ կը հրատարակենք Անդրիանապոլսէն Խմբագրութեանս հասած նամակ մը, որ դրուատիքը կ'ընէ հանգուցեալ Անդրիանապոլսեցի Կարապետ էֆ. Ոսկերիչեանի, որուն մահը ծանուցինք աղէ օր, և որուն յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Բաշքիւտարի մէջ, հանգուցեալին արժանաւոր պատիւներով։

Տէր Խմբագիր

Անդրիանապոլսեցի Կարապետ էֆ. Ոսկերիչեանի մահը մեծ ցաւ պատճառեց քաղաքիս Հայ համայնքին։ Հանգուցեալը բարի քաղաքացիի մը համբաւը կը վայելէր, և ինքնօգնութեամբ զարգացած առեւտրական հրապարակին վրայ, իր համեստ հարստութենէն մեծ բաժիններ կը հանէր բոլոր ազգայիններուն, առանց ազգի խտրութեան ու մինչեւ իսկ Թողոնի պահել կուզէր իր ձեռնտուութիւնները իր զաւակներուն։ Ընտանիքի արդար հայր մըն էր Կարապետ էֆ.ն և դաստիարակութիւնը չափէն աւելի սիրող, իր զաւակներուն տուաւ լուրջ և խնամուած կրթութիւն մը։

Գեր. Տ. Մեսրոպ Ս. Արքեպիսկոպոս որ հետը մեկտեղ մեծցած է հանգուցեալին, կը վկայէ այդ ազգասէր և ազնիւ մարդուն գովելի յատկութիւններուն, որոնք ոչ նուազ ծանօթ են նաեւ, ինչպէս քաղաքիս, նոյնպէս և Կ. Պոլսոյ մէջ։

Ընդունեցէք... Խմբագիր, խորին մեծարանքներս։

Մնամ յարգանօք
ԷՏԻՐՆԷՑԻ ՄԸ

Անդրիանապոլիս, 14 Ցունվ. 1903

«ԼՈՅՍ» շաբաթաթերթին այս օրուան թիւը կը պարունակէ՝ «Լիւքսէն առաջ» խորագրով խմբագրական յօդուած մը ՎԱՀԱՆ ԹՕՇԻԿԵԱՆԷ, «Էջ մը մեր յիշողութենէն» վերնագրով երգիծաբանական յօդուած մը ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԲԱՆԱԳՈՂ ԼՈՒՌԹԻՒՆՆԵԱՆԷ, «Այգերդ» անուն բանաստեղծութիւն մը ԷՆՍԻՒԼԷՈՒԷՆ, «Ագահի մը առաքինութիւնը» պատկերացուած ընտանեկան պատմութիւն մը ԿՈՊԷՌՒԷ, և «Սիրտն ու բերանը» ու «Անտոնիկը» (Սալոնեան հաւկիթ) խորագիրներով, երկու խիստ հետաքրքրաշարժ ու ինքնատիպ զաւեշտականներ, ԼԻԼԱԷՆ, որոնց առաջինին մէջ ի յայտ կուգայ բնական գիծերով մարդուս ներքինը ու արտաքինը, և երկրորդին մէջ տաղաչափական արուեստով նկարագրուած է սալոնի երիտասարդի մը ճշմարիտ պատկերը։

Դէս-Դէնի բաժինն ալ իր ծիծաղաշարժ պատկերացումներով հաճոյալի հատուած մը կը կազմէ այս թիւին մէջ։

ԲԻՒՐԱԿՆԻ այսօրուան թիւը ունի հետեւեալ ճոխ բովանդակութիւնը.—

Վեր. Աւետիս Կոստանդեան՝ ՑԱԿՈԲՈՍ Հ. ՃԷՃԻՋԵԱՆ։—Ընթացիկ նիւթեր (օրացոյցները)՝ ԱՐՄԷՆ Գ.։—Ցակոբոս Առաքեալ և իր Թուղթը (քննական ուսումնասիրութիւն)՝ ԿՈՐԻՒՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ։—Բաց նամակ՝ առ Բաբգէն Վրդ.՝ ԽԱԶԻԿ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ։—Գործական քանաստեղծութիւնը՝ ՄԷՆԼԷՕ.—Բօղէն անդին՝ Թարգմ. ՕՐ. Ե. ՔԷՊԱՊԵԱՆ։—Երկու ուխտագնացները (առակ հեքիաթ մը), Թարգմ. Ե. Մ.։—Ինչպէ՞ս գրելու է վէպը՝ ՍԸՐ ՌՈՒՕԼԴԸՐ ՊԷԶԶԸՆԹ։—Գաւառական նամակներ—Զուարճալիք—Բաղաքական, են. են.։

Տէր և Տիկին Անտան էֆ. Ղուկասեան և Երուանդ էֆ. Ղուկասեան, իրենց խորին շնորհակալիքը կը յայտնեն ամէն անոնց, որոնք բարեհաճեցան ներկայ գտնուիլ իրենց մօր՝ ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՓԵՓՐՈՆ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆԻ յուղարկաւորութեան, և այս առթիւ իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին։

ՆԱՄԱԿ ՈՒՐՖԱՅԷՆ

Ամանոր. — Աղքատներու օգնութիւն. — Տնտեսական վիճակ։

ՈՒՐՖԱ, 4 Ցունվ. 1903

Ամանորներու... պայմանագրական յաջորդութիւնները՝ ուրիշ նուազ պայմանագրական հանդէսներ ու երեւոյթներ ալ առաջ կը բերեն մարդկային ընկերականութեան կեանքին մէջ՝ ամէնքս գիտենք, ու այդ կեանքին միօրինակութենէն ձանձրացած ըլլալնուս համար չէ որ շատ անգամ կրկնուած հին սովորոյթները իբրեւ նորութիւններ կ'ընդգրկենք, հարկ է որ գէթ առօրէական քիչ մը զուարթութիւն բերեն մեզի՝ ու կամ թէ պատճառեն քչիկ մը հաճոյք։

Ցունուար 1ի նախընթաց գիշերը, Ս. Սարգսի վանքը գտնուող Ազգ. որբանոց-վարժարանին մէջ հաճելի հաւաքոյթ մը տեղի ունեցաւ Հոգաբարձութեան կողմէ եղած հրաւէրին համեմատ։ Առաջնորդ Հայրը, կրօնական և Բաղաքական Ժողովները, Տնտեսական Խորհուրդի և դպրոցական Հոգաբարձութեան անդամներն և ուրիշ անձնաւորութիւններ ներկայ էին այդ հանգիստական գիշերը՝ աշակերտներուն զուարճութիւն մը պատճառելու համար, որոնք թուով 30՝ արդարեւ մպտուն ու զուարթ կը վայելէին այդ նշանակալից գիշերուան քանի մը ժամերը։ Երգեր, արտասանութիւններ ու զուարթախօս ներկայացում մը հաճոյք պատճառեցին ներկաներուն։ Ամէնէն ետքը՝ Առաջնորդ Հայրը օրհնեց սանները ու Հոգաբարձութեան կողմէ պատրաստուած ամանորի ընծաները բաշխեց բոլորին, որոնք արդէն կը վայելէին կաղանդավայել մրգեղէններու առատութիւնը։ Գիշերուան ժամը 6ն էր, երբ Առաջնորդ Հայրը ու հրաւիրեալները վանքէն քաղաք վերադարձան։

* *

—Նոր տարուան առթիւ քաղաքիս կիրակնօրեայ Լսարանին մէջ ալ ցերեկը տեղի ունեցաւ ժողովրդային հանդէս մը՝ զուարթ ներկայացումով։ Թէեւ հոս մեր եկեղեցիին մէջ անգամ շատ տարիներէ ի վեր գանձանակը տեղ չունի, բայց այս հանդէսին առթիւ Լսարանին դիմաց նոյն օրը գանձանակ դրուեցաւ, արդիւնքը յատկացնելու համար եկեղեցական պէտքի մը։

—Տեղւոյս Ամերիկեան միսիոնարուհիներէն Օր. Գորինա Շաթըգ, Ց ոսկի ղրկելով Առաջնորդարան մասնակցեցաւ անցեալներ ի նպաստ հայ կարօտեալներու բացուած հանգանակութեան։

—Վերջին քանի մը տարիներու մէջ այս կողմերը տիրող երաշտութեան պատճառաւ, քիչ անկում կրած չէ տեղւոյս Հայ ժողովուրդին ալ նիւթական վիճակը։ Հունձքերու կողմէ յաջող տարիները միայն, որոնք միեւնոյն ատեն բնականաբար առեւտրական ու արհեստագործական շարժումն ալ առաջ կը բերեն, պիտի կրնան բարեշրջել ժողովուրդին նիւթական վիճակը։ Այս նկատումով ուրախ ենք որ աշնանէն ի վեր այս տարի առատ անձրեւները անպակաս են ու ցանքերը շատ առատ՝ նախորդ տարուանէն։ Թէեւ յունվարը արդէն Թեւակոխած ենք, որ գաւառիս համար ձմեռնային ամէնէն խստաշունչ ամիսը կը նկատուի, բայց մինչեւ հիմա ցուրտ ըսուելու արժանի առանձին օդ մը զգալի չեղաւ։ Աւելորդ է ըսել թէ, օդին այս մեղմութիւնը՝ կրկնապէս — այն է՝ ցանքերուն ու դաշտասուն դաւարներուն համար — յոյժ օգտակար է երկրագործներու կարծիքով։

Գ. Կ. Ո.

ԱՆԳԻՐԸ

Ո՞վ էր այն Սուրբը, որ տալով սաստ կինը, այլ այնքան ա՛լ աւելի սիրուելով միրուեցաւ Հայ կինէն. — Նոր հրատարակուած «Անգիր դպրութեան Բ. հատորի Գ. տետրի մէջ գրուած է թէ Սուրբ Կարապետն է ան։

Գին քառամսէին 10, և ամբողջին 25 ղրուշ։

Դիմել Պաղտատլեան գրատուն, Սուլթան Համամ, թիւ 14։

ԳԱԼՖԱՅԻՆ ՊԱՂԸ
ԵՒ
ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑԸ

Ինչպէս ծանուցած էինք, հանգուցեալ Կարապետ գալֆայի հոգւոյն դատավարութիւնը տեղի ունեցաւ Նախընթաց չորեքշաբթի օր Շէրիի դատարանին առջեւ։ Թէ Սողոմիկ հանըմ, և թէ Սօֆիկ հանըմի փոխանորդները, ինչպէս նաեւ Պէշիկթաշի Թաղ. Խորհրդոյ ներկայացուցիչները ներկայ էին։ Սօֆիկ հանըմի փոխանորդը յանձնեց ներկայացուց դատարանին որուն մէջ, Սողոմիկ հանըմի պաշտպանութեան կարօտ (կայրը ռուշիտ) ըլլալուն նոր ապացոյցներ ու փաստեր մէջ կը բերէր։

Դատարանը պէտք եղած խորհրդակցութիւնը կատարելէ վերջ, հարկ տեսաւ խնդիրը վերստին Ֆէթվախանէի որոշման յանձնել։

Ինչպէս կը տեսնուի, այս դատավարութիւնը կարծուածին չափ շուտ չի պիտի կրնայ աւարտիլ և հաւանական է որ, տակաւին տարիներ տեւէ։ Միւս կողմէ սակայն, Գարակէօզեան որբանոցը որ նոյն գետնի վրայ պիտի կառուցուի և որուն շինութեան հաւանականաբար յառաջիկայ գարնան, պիտի ձեռնարկուէր, վերոյիշեալ դատավարութեան պատճառաւ պիտի յետաձգուի։ Հաստատելի Գարակէօզեան որբանոցին պաշտօնական ամէն ձեւակերպութիւնները, գրեթէ աւարտած են, և քիչ օրէն կը սպասուի Բաղաքապետութեան արտօնաթուղթերուն՝ Պատրիարքարան յանձնուելու։ Արդ այսքան երկար տարիներէ ի վեր երբ հազիւ ուրեմն այդ որբանոցը հաստատելու համար, ամէն նիւթական դժուարութիւն վերցած էր, և գործը բերան բերանի եկած, նոր դժուարութիւն մըն ալ պիտի ելլայ այս ժառանգի խնդրոյն երկարելովը. յաւալոյն չէ՛ հրատարակութիւն մը գոյացնել երկու քոյրերուն միջեւ, որմէ տարակոյս չկայ թէ ամէնէն աւելի Պէշիկթաշի Թաղ. Խորհուրդը պիտի օգտուի, իր Թաղին աղքատներուն յատկացնել բաժինը ստանալով։

Վարչութեան և իր Սրբազան նախագահին կը մնայ պէտք եղած կարգադրութիւնները ընել, որպէս զի օր առաջ վերջանայ, այս խնդիրը, որմէ, ինչպէս ըսինք, ամէնէն աւելի օգտուողը պիտի ըլլայ Պէշիկթաշի Թաղ. Խորհուրդը, և երկու քոյրերու միջև եղած համերաշխ իրաւախոհութեամբ մը այլեւս խնդիր չի պիտի մնայ։ Մանաւանդ որ երկու քոյրերն ալ հաւասարապէս տրամադիր են յանձնել իրենց գերիները որբանոցին հաստատութեան համար. և յարգել իրենց ազնուութեամբը և առատաձեռնութեամբը ծանօթ ընտանիքին անունը։ Եւ եթէ նոյն դրամով ծախել ուզեն, բաղդատմամբ հոն հաստատուելիք շէնքին արժէքին, մեծ բան մը չէ գետնին համար վճարուելիքը։ Հետեւաբար մեծ արգելք մը չկայ որբանոցին կառուցանելուն, որուն հիմնարկէքը տեսնելու —եթէ այս անգամ հանգամանքները վերնան— բախտը պիտի ունենանք յառաջիկայ մարտին սկիզբները, շնորհիւ հայ. բարեհաճութեան։

ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

Տ. էֆ. Ո. Իսկէչէ.— Ձեր բաժանորդին տոմսը։ Թերթերը պէտք ղըրկուին այսօրուընէ։

Գ. էֆ. ՊԱԼԵԱՆ, Նազիլլի.—Ստացանք ձեր վերջին նամակն ու քարտը։ Ձեր թերթերը արդէն կը շարունակուին. հաճեցէք բաժնեգինը փութացնել։

Ց. էֆ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ, Գոնիա.— Սէմէրճեան եղբարց թերթերը սկսանք ղրկել. փոխարժէքը կրնաք մանտաւոթով ղրկել։

Վ. ԷՖՆ. ԴԱՄԳՈՒՐԵԱՆ, Պրուսա, — Նոյնպէս։

ՏՕՓԹ. ԱՍԼԱՆ էֆ., Կեսարիա. — Նոյնպէս։ «Լոյս» զաւեշտաթերթն ալ առաքուած է։

)(99)(

ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ ՆԱՐԵԿ

ԳՐԱԲԱՐ ԲՆԱԳԻՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ

ԲԱՍԻՄ

Սիրելիներդ կ'անօրժին բրը Բու վայելուչ շուքդ նկատել զիս անարժանս, (կրօնականի) բարեկերպ հաւատանքներու արտաքին երեւոյթին նայելով. գաղտնի մեղքերս չե՛ն գիտեր ու երջանիկ կ'ըսեն թշուառիս. Դուն ալ, ո՛վ հնարագէտ, ամէն բան պարգեւող, օրհնուած, մարդասէր և ամէնուն ողորմող, ամենաթշուառիս հեծեծանքներուն նայելով՝ անոնց հաւատքին համեմատ հաշուէ իրենց հետ. վերջին դատաստանին ահաւոր օրը, երբ խիստ փորձէ մը ետք ընտրութիւն պիտի կատարուի, անեղծ մեծութիւնդ և անթառամ պսակդ նուիրէ՛, ընծայէ՛, պարգեւէ անոնց։

Ե. Որովհետեւ՝ Բեզմէ տրուած խօսքով՝ (քահանայական իշխանութիւն) — որով կը յորդորես ու կը ճոխանանք— երկնային օգտաւէտ շնորհը բաշխելու համար, Դուն ես սպրուկիս ու սովածիս փրկութեան մեծութեան անսպառ և անվատնելի գանձերուն գրաւականը։ Զայրը կեցնելու համար սահման հաստատէ ինծ, պատրաստական վստահութիւն կանգնեցուր ինծ, ո՛վ չփախուող. աներկրայելի յոյսի ամրութիւն կանգնէ ինծ, ո՛վ օրհնաբանուած. Դո՛ւն, ո՛վ ամէնքը խնամո՛ղ անաչառ, պաշտպանութիւն տուր. անդորր բարիք շնորհէ՛ որ խոստած եմ. լոյսի ապաւինութիւնը՝ որ շուարած եմ. մեծ երջանկութիւն՝ որ ողբացած եմ. կեանքի օգնութիւն՝ որ վհատած եմ. անգայթակղելի օժանդակութիւն՝ որ լքուած եմ. անսայթաք վերելք՝ որ ետ դարձուած եմ։ Որովհետեւ Բուկդ է այդ ամէնքը ու Բու ձեռքովդ կը բաշխուին ամէնուն կեանքին անհրաժեշտ պիտոյքները. և Բեզ փառք կը վայելէ մինչեւ յաւիտեան. ամէն։

Նոյն այն Հոկողին ողբերգելից մաղթանքներուն ու աղերսական հեծեծանքներուն նո՛ր յաւելուածը։

Սրտի խորերէն խօսք առ Աստուած։

ԶԴ. ԽՕՍՔ

Ո՛Վ երկնաւոր արքայ. բարձր Թագաւոր. տէրը բոլորին և ամենակալութիւնը՝ ամէնուն. անտեսանելիներն ստեղծող. իմանալիները (աներեւոյթ հոգեղէնները) հաստատող. գոյացութիւններուն պատճառը. գալիքներուն կազմակերպիչը. առողը՝ լոյսին, և աւիթը առաւօտին, փոշը պատրաստող և իջէկանը երեւցնող. խաւարը գոյացնող. բարիք հնարող արուեստաւոր. իմաստութեան վարպետ. օրհնուած քնարան. մեղքերը հալեցնող. ցաւերը հալածող. դառնութիւնները քակտող. հանգիստի պահպանարան. Նիրհելը հնարող. քունը յարմարցնող. ննջումը պարգեւող. շնչասութիւնը դասակարգող. զգայունութիւնը տեւականացնող. ցնորքը ցրուող. երազները բարեշրջող. սաւկումները լուսափոխող. տխրութիւնները այլայլող. խիթերը խափանող. կործիքներն ընդարձակող. ծփանքները հանդարտեցնող. խարդախները ամաչեցնող. դեւերը հալածող. ախտերը փախցընող. գայթակղութիւնները ընկղմող։

Բ. Երկինքը ստեղծող ձեռքովդ պաշտպանէ՛. Բու բարձրացած աջովդ զօրացո՛ւր. ամէնքը բանող Թեւովդ ամփոփէ. Աստուածային խնամքովդ ծածկէ. երկնայիններուդ վերակացութիւնովը ամրացուր. անմահներու գումարտակներովդ պարսպէ չորս կողմս. հրեշտակներուդ կցորդութեամբը ամէն կողմէ պարփակէ. արթուններուդ (հրեշտակ) զինուորութեամբը վանէ ինծ ընդդիմացողները (սատանայ). Աստուածածնիդ մաղթանքովը պատսպարէ զիս որ խոստած եմ, անդրանիկներու (արդար) բանակդ բարի պահապան կարգէ ինծ։ Դէմքիս աչքին հետ՝ մտքի աչքերս ալ բա՛ց. հոգիներու հետ՝ ծանուցաքեռնուած կիրքերուս զանգազութիւնն ալ զգաստացուր. զգացումներուս հետ շաղուած յիմարութիւնը վերցուր ո՛վ Տէր. Թանձրամտութիւնս անցո՛ւր ո՛վ միակ Բարեգործ։ Լոյսը ծագել սկսելուն հետ՝ ողորմութիւնդ ալ Թող ճառագայթէ. արեւին ելլելուն հետ՝ արդարութեան արեգակդ Թող մանէ սրտիս նեղութեանը մէջ. Բու փառքիդ ճառագայթը Թող փայլի մտքիս խորհրդարանին մէջ. խաչիդ տեսանագրութիւնը Թող տարածուի ամբողջ հոգիիս ու մարմնոյս վրայ. ամէն օրուան համար Բեզ կը յանձնեմ Բեզ համար պատրաստուած այս տաղաւարը (մարմինս) իր մէջ մնակող և զինք պահպանող հոգիիս հետ։ Որովհետեւ Դո՛ւն ես չքննուող Աստուածը. ամէնուն բաւող և ամէնուն մէջ բովանդակուող. յաւէտ օրհնուած. ամէն։

(Շարունակելի)

ՌԷՄ ԹԱՓՈՂԸ

Ա.

Հաճի Նիկողոսը մեր գիւղին՝ կամըրկապի հին սիւներէն մէկն էր։ Այն թիթերէն՝ որոնք գիւղի մը սահմանափակ հորիզոնին մէջ կը բանան աչքերնին, հոն կը մեծնան ու վերջապէս հոն ալ կը մեռնին։ Կաչօր քարէն անդին անցած չէր ու գիւղը շրջապատող լեռներէն անդին իրեն համար մեծ բան մը չկար։ Հեռուները, հեռուները, Պոլիս մը կար, յետոյ Եւրոպա ըսուած մեծ մեծ քաղաքը ու անկէց անդին, ա՛լ Միւս Աշխարհին տարտամութեանը մէջ կորսուող Ամերիկան, որուն ինչ ըլլալը չիտակ ինք ալ լաւ մը չէր գիտեր։

Տղայութեանս այն տարիքէն ի վեր, ուր խելքս վրայ կու գար ու յիշատակներս քիչ մը իրենց մշուշը կը թափէին վրանուն, ան անանկ Հաճի Նիկողոս մըն էր, ու միաց ալ անանկ շա՛տ մը տարիներ։

Ութսունը անցուկ էր կ'ըսէին, թէև ինք տարիքը կը պզտիկցնէր քիչ մը, աւելի մանր խաբելու համար քան թէ մեզ անշուշտ։ Թինած դէմքով, մազերուս յօնքերուն տակէն ճառագայթող բուի աչքերով ծերուկ մըն էր, որուն ծերվիշի ուռկած մօրուքը նահապետական չքեղութեամբ մը լայն կուրծքին վրայ կ'իջնար։ Մէջքը չատանց ծռած էր, իսկ դէմքը այնչափ փոթոտած, ո՜րչափ որ, թրջուած ու յետոյ արեւը զրուած կաշիի մը գոյնն ու երեւոյթը առած էր։

Տանը մէջ մասնաւոր սենեակ մը յատկացուցած էին իրեն, սենեակ մը որ իր ճգնարանն էր, և որ ուրկէ օրը երկու անգամ միայն դուրս կ'ելլար, ան ալ ժամ երթալու համար։ Ա՜խ, այս սենեակը, ինչե՜ր կային հոն, ինչեր՝ իմ տղու չարաճճի հետաքրքրութիւնս գրգռելու համար։ Ըսի՛ թէ հակառակ իր դեգ բնութեանը, Հաճի Նիկողոսը մասնաւոր սկարութիւն մը ունէր ինծի համար, սկարութիւն մը՝ ուրկէ կը ջանայի օգտուիլ և որ ճաշը սուղի պիտի նստէր։

Արդ, չատ անգամ դպրատունէն ելլալուս պէս իր քովն էր որ կը վազէի։ Զը՜ք—դուռը կը զարնէի։ Ներսէն քարայրէ մը մէջէն ելող վհուկի ձայն մը—Ատ ո՞վ է, կը պոռար, յետոյ դուռը կը բացուէր ու ներս կը մտնայի։

Սենեակը,—ինչպէս ըսիմ—սենեակ էր ու սենեակ չէր։ Տանը տարին յարկը, դուռին ու պարտէզին հետ պզտիկ նկուղ մըն էր աւելի։ Ծակտը բացուած նեղկուկ փարօսէն պարտէզին ծառերուն մէջէն մաղուած կանանչ լոյս մը կը թափանցէր ներս, պաղ լոյս մը որ աւելի մութին գոյութիւնը կը չէշտէր քան թէ սենեակը կը լուսաւորէր։ Մէկ անկիւնը, պատին կռթնած խշտիկի նմանող անկողին մը կար, գլուխը հանդչելու նստուկի մը կռթնցուցած, իսկ միւս անկիւնն ալ փայտէ սեղան մը, որուն վրայ աչտանակ մը ու քանի մը հինցած՝ փճացած գիրքեր դրուած էին։ Պարտէզին կողմի պատին մէջ դարակ մը, ուր Հաճի Նիկողոսին բոլոր գանձը կը գտնուէր, այն միակ գանձը որ իր կեանքին ամբողջ տեւողութեանը միջոցին պահեցուցած էր զայն, անոր պարապ գոյութիւնը լեցուցած, անոր համբաւը ճառագայթեցուցած։ Ամբողջ մշուշոտ գիտութեանը պահարանն էր վհուկի այդ գանձարանը, որուն մէջ կը գտնուէին քասային լեզուով գրուած գրքեր ու Վեցհազարեակ մը։ Ըսի՛ թէ Հաճի Նիկողոս Վեցհազարեակ կարդացող մը ու ՌԷՄ ԹԱՓՈՂ մըն էր։

Տարօրինա՛կ բան, մէկը եղած էր այն հաղուագիւտ մաքերէն, որոնք Վեցհազարեակի պղտոր՝ խորունկ գիտութեանը կրցած էին թափանցել առանց գիւտահար մը կամ խելագար մը ըլլալու։ Իրմէն զատ, գիւղին մէջ հիներէն քանինե՜ր, քանինե՜ր այդ սարսափելի գիրքին ընթերցումը ըրած ու առանց անոր կէսն իսկ հասնելու խենթեցած են։

Մէջը խելքէ միտքէ դուրս բաներ կան եղեր. կարդացած ատենդ աչքիդ դէմը կ'երեւան, աներեւոյթ ձեռքեր քեզ անդունդներու մէջ կը քաշեն, կմախքներ, քամինեցուցիչ տեսիլքներ կը պաշարեն զքեզ. և դուն այս ամէնուն դէմ պէտք է ճակատիս, ու առանց միտքդ խանգարելու ընթերցումդ շարունակես, այն ատեն միայն կրնաս տիրանալ այն Թանկագին գիտութեանը, որ բոլոր գաղտնիքները ծածկող մշուշը կը փարատէ, ապագան կը գուշակէ, զքեզ հրեշտակներու ու սատանաներու հետ յարաբերութեան կը դնէ, ու վերջապէս լուսաւոր պատուհան մը կը բանայ Անդի Աշխարհի ավելամուղջին վրայ։

Հաճի Նիկողոս կրցած էր այս սարեճանին հասնիլ, նոյն իսկ աւելի առաջ ալ երթալ։ Ինք ոչ միայն Վեցհազարեակը քանի մը անգամ ծայրէն ծայր կարդացած էր, այլ նոյն իսկ ՌԷՄ ալ կընար քաշել։ Ռէմը, թուանշաններով, ծածկագրեան գիրերու նման նող նշաններով հայելի մըն է, որ ապագան գուշակելու կը ծառայէ։ Տարօրինակ բառեր, արտառոց պատկերներ՝ գազգազի, թաչանիք ձեւեր, կէտեր, գիծեր կը շարէր իրարու քով, իրար կը խառնէր, յետոյ մագական հաշիւներէ վերջ խնդրած նիւթիդ վրայ գուշակութիւնը կ'ընէր։

Զգուշ հետաքրքրութիւն մը կը տածէի դէպի այդ միտքէ գիտութիւնը, հետաքրքրութիւն մը որ բաւական եղած էր գիս քիչ մը ընտելացնելու անոր հետ։ Սանկ քանի մը բաներ կրցած էի սորվիլ։ Օրինակի համար բոլոր տղանցով հայելիներէն վերջ երբ թաչանի կռուց մը մէջտեղ ելլեր, առ երջանկութեան նշան էր. սեւ երկայն գիծ մը մահը կը գուժէր, եթէ թիւը՝ անել կացութիւն մը, երեք կէտ ու պզտիկ խաչ մը՝ հիւանդութիւն։ Ասոնք կրցած էի սորվիլ, քօղի տակէ, առանց Հաճի Նիկողոսին զգացնել տալու։

—Հայրե՛, պապ, քիչ մը ռէմ թափէ տէ տեսնամ։—Երկար մը երեսս կը նայէր, իբր թէ աչքերուս մէջ բան մը փնտռէր. յետոյ թուղթը ձեռքը կ'առնէր ու ռէմը կը սկսէր։

Ես լարուած հետաքրքրութեամբ մը կը հետեւէի իր գրչէն կաթկթող տարօրինակ նշաններուն, որոնցմէ գաղտնիք մը պիտի ճառագայթէր։ Երբեմն ալ Վեցհազարեակէն կտորներ կարդալ կու տայի։ Անոր արտառոց լեզուն կը հետաքրքրէր զիս։ Օր մը, մեր վհուկին մօտի մէկ ցրուած վայրկեանէն օգտուելով, քանի մը քասայի բառերով տողեր ընդօրինակած էի անկէ, ու ժամերով, ժամերով զանոնք կը կրկնէի, իբր թէ այս առեղծուածային՝ առդայնելական լեզուէն բան մը կ'ուզէի հասկնալ, անոնցմէ գաղտնիք մը կորզել։

Բ.

Թէ ինչո՞ւ, ես ալ չեմ գիտեր, պզտիկ հասակէս սեւ ատենէ մը ծակած էր միտքս.—ապագան գուշակել, ընտանեկան և առեւտրական տեսակէտով, գիտնալ թէ ինչ պիտի ըլլամ երբ մեծնամ, երբ մարդ ըլլամ, թէ ինչ անակնկալներ նստած էին ապագայիս ծիրերին մէջ ու ինծի կը սպասէին։ Այս խենթ փափաքը ամէն օր կ'աճէր կը լայննար, մանաւանդ որ կը մտածէի թէ կարելի է վերջապէս այդ մեծ խաւի վրայ ձգուած վարագոյրը վեր առնել։

Օր մը պապային քովն էի, նորէն թուղթն ու գրիչը ձեռքը, թաղուած էր իր անդնդային հայլիներուն մէջ։ —Պապա՛, ըսի, փաղաքշուչ ձայնով մը ու թեւս իր փայտ կարած վզին անցընելով, ինծի համար ռէմ մը թափէ, ու ըսէ թէ, երբ մեծնամ ինչ պիտի ըլլամ, ֆիզիքագէտ ու նիւթապէտ։

Այն օրուան զուարթ տրամադրութենէն էր թէ ուրիշ բանէ մը որ գիս չմերժեց։ Ոտքի ելաւ, խնկամանին մէջ պղպղուց մը եփեցնել ծխեց, յետոյ անթարթ, հինգ վայրկեանի չափ պզտիկ հայելիի մը մէջը նայելէ վերջ գրիչը ձեռք առաւ։ Իր դէմք նստած կը նայէի այն նշաններուն ու հայլիներուն, որոնք թուղթին թափուր ճերմակութեանը վրայ պզտիկ կարաւան մը սկսած էին ձեւացնել։ Երբ հայլիներուն կէսը եկաւ, նշմարեցի որ ծերունիին դէմքը տարօրինակ արտայայտութիւն մը կ'առնէր տակաւ. թմիչկի մը դէմքին պէս, որ վտանգաւոր հիւանդութենէ բռնուող մը կը քննէ։ Կէս ճամբէն՝ մէկէն ի մէկ ուզեց ռէմը ընդհատել, բայց հետաքրքրութիւնը կը մղէր զինքը գուշակութեանը վերջին թելը գտնալու։ Այդ վերջին թելը սաւ կայն սեւ՝ երկայն գիծ մը եղաւ—սեւ խաչ մը՝ որուն ինչ ըլլալը՝ աւա՜ղ, առաջուընէ սորված էի։

Ան՝ մօտ ատենէն հիւանդնալու և մեռնելու նշան էր։ Մէկէն ի մէկ այդ սեւ գիծը մեծցաւ կարծես. ու չանթի մը պէս ամբողջ մարմնոյս մէջէն անցաւ։ Ըսել է պիտի մեռնէ՜ի։ Հաճի Նիկողոսը առանց իսկ բացատրութիւն մը տալու թուղթը պատռեց։ Նոյն վայրկեանին ժամուն կոչնակը կը զարնէր։

—Հէ՛, ըսաւ, մռայլ դէմքով մը, ժամ տեհամ։

Իր բիրտ վիճակին տակ անհուն քաղցրութիւն մը նշմարեցի, քաղցրութիւն մը՝ որուն մինչեւ այն ատեն հանդիպած չէի, ես որ այս մահարոյր գուշակութեանը ազդեցութենէն միայն կրնար բղխիլ։

Խելացնոր տուն վազեցի։ Մայրս իր բարեպաշտ սովորութեանը համեմատ գրանը առջեւ էր ու ժամ երթալու կը պատրաստուէր։ Կ'երեւայ թէ դէմքս չատ այլայլած ըլլալու էր։ Զիս տեսնելուն պէս — ինչ ունիս Հրանտ, ըսաւ, գոյնդ նետեր է։ Հայրե՛ հետս ժամ եկուր։ Ժա՞մ... Այդ բառը ներսս փոթորկող գաղափարին աւելի թափ մը տուաւ։ Ժամը հիմա, բակին մէկ անկիւնը սեւ ծածկոյթի մը տակ պահուած ճաղին երեւոյթը միայն պատկերացուց աչքիս....։

Շիտակ վեր, սենեակս ելայ ու կոտրած, անէծուած մարով անկողնիս վրայ նետուեցայ։

Բաց ձգուած պատուհանէն փչող զուրտ, սառեցնող հովին սարսուռը միայն կը զգայի...։

Գ.

Իրաւ ալ քանի մը օր վերջը անկողինս ձգուած էր արդէն ու ես ալ պառկած։ Առոր ընդմիջող գող մը սարսռեր ամբողջ կը ցնցէր։ Հարուստին ան անձեր փոթալը որ եկած էր, քանի մը գեղեր տապալելէն վերջ նոյն տուն ու յետոյ մինակ մնացի մօրս ու սենեակին ամայութեան հետ։ Հիւանդութեանս վրայօք տաշտը միայն կրցած էի իմանալ։ Գող առած էի ու վտանգաւոր անցի մը առաջին փուլին մէջ կը գտնուէի։ Բայց, յարած էր փոթոլը սենեակէն դուրս ելած ատեն, վախնալու բան չի կայ, առաջքը պիտի կրնանք առնել։ Ո՜հ, խեղճ արարած, առաջքը առնե՜լ, որո՞ւն։ Ինք անտր կամ ուրիշ հիւանդութիւն մը միայն կը տեսնէր, բայց ես ուրիշ բան մը կը տեսնէի այդ հիւանդութեանը մէջ — ահաւոր վերջին, որուն գալուստը մօտալուտ էր։

Արդէն պզտիկուց ի վեր մօքի ցաւուգար հակումով մը անհրաժարելի վախ մը, մշուշի մը պէս կը շրջապատէր զիս երբ մէկուն մեռնիլը կը լսէի։ Միշտ բուան՝ խենթ կախ մը կը մղէր մօրս գէմ, ամէն անգամ որ սեւեր կը հագնէր մահուան մը երթալու համար։ Ինծի անանկ կու գար որ, ան՝ ա՛լ չպիտի վերադառնար, ա՛լ զայն չպիտի տեսնայի. ու աչքերս կը լեցուէին։ Այս սարսափէն, այս վախէն ըմբոստ, ընկղմելով ու տարիքէս դեռ չատ վեր եղող մտածմութքած էր մտքիս մէջ, որուն վրայ չատ անգամներ կ'անդրադառնայի։ Ինչո՞ւ մեռնիլ, ինչո՞ւ կը մեռնինք։ Պզտիկ սրտիս մէկ խորհրդաւոր անկիւնը, խորունկ առելութիւն մը գոյացած էր այդ անխուսափելի վերջին դէմ, որուն առիպուած էինք ամէնքս ալ երթալ կռթնիլ, սեւ, լայն ծերատ ծակ մը՝ որուն մէջ պիտի խառնուէինք։

Այն վայրկեաններուն ուր անդամահանգարտած կ'ըլլար քիչ մը, ու միտքս իր յստակութիւնը կը վերստանար, այն ատեն այս տեսակ մտայլ գաղափարներ՝ մութին մէջ թափառող վիրաւոր չղջիկներու պէս գլխուս մէջ կը թռչկոտէին։ Պատկերներու զարմանալի, տեւմար տողանցումմը կը սահէր աչքերուս առջեւ կը տեսնայի, իր վհուկի գլուխը թուղթին վրայ հակած, յետոյ այն սե՛ւ գիծը, որ մեծնական հայլիներէն ետեւ եկած էր, և որ կեանքիս վրայ քաշուած էր կարծես, ինչպէս գրչի այն հարուածը, որ վարպետ մը գրութեան մը մէջ գտնուող անհեթեթ բառի մը վրայ կը քաշէ ջնջելու համար զայն։

Երրորդ օրը, ուժգին դող մը նորէն սկսաւ մարմինս սարսռել։ Կարծես ոսկորներուս վրայ ձիւն կը մաղէին։ Դողին յաջորդեց տարօրինակ վիճակ մը, որուն՝ անդի՛ն, մեր գիւղին մէջ «պէխու թութիւն» կ'ըսեն։ Զորս կողմս ամէն բան կը մթննար, ալ վերջին ծայրը գտնող մահ մը որ սկիզբն էր, ծօղ գանգուզ մահ մը որ տակաւ սկսած էր մօրս մէջ տարածուիլ...։

Երբ սթափեցայ, ճրագին լացող լոյսին տակ մօրս գոլկանոր կիսատուրերը կ'ուրուագծուէր։ Մէնթիս մօտ նստած, տաքութիւնս կտրելու համար ճակտիս սառ կը դնէր։

Իր անուշ՝ թախանձող նայուածքը զիս կեանքի կոչեց։ Մէկէն ի մէկ խորունկ բանաստեղծութեանքէ մը արթնցողի պէս աչքերս բացի ու տարբելուս՝ գեռ ողջ ըլլալուս գիտակցութիւնը թանձր գիշերի մը մէջ ծագող հիւսիսային արշալոյսի մը պէս միտքս ամբողջ ողողեց։

Ըսել՝ չէի մեռած։

—Հրա՛նտ-Հրա՛նտ.

Ու մութին մէջ Հաճի Նիկողոսին հսկայ գլխուն ու մօրուքին պատկերը տեսայ։ Հէքեաթներու մէջը պատմուած վհուկին երեւոյթն ունէր այն վայրկեանին, բարի վհուկին որ իր մոգական հայելիին չնորհիւ մէկու մը վտանգի մէջ ըլլալը կը գուշակէ, ու անոր ընկճելու վայրկեանին բակում դէմը կը ցցուի։ Լայն ժպիտ մը բացուած էր իր մոգաղաթէ դէմքին վրայ, գոհունակութեան, յաղթանակի ժպիտ մը։

—Ու մօրուքին մէջէն, անցա՛ւ, կը մռլտար։

Իրաւ ալ անցա՛ւ, մահը կամ հիւանդութիւնը։ Բոլ մնացած պատուհանէն պաղ առած էի ու անոր բըռնուած։

Ու հակառակ ծերունի մոգին գուշակութեանը, ապրեցայ ու կ'ապրիմ դեռ։ Բայց մինչեւ այսօր ալ միամիտ համոզումը գոյացուցած եմ թէ՝ ա՛ն, Հաճի Նիկողոսը, իր խորհրդաւոր գիտութիւնը ո՛չ նուազ մէկ խորհրդաւոր միջոցով, կրցած էր թերեւս կեանքիս չուրջը դեգերող Մահը համոզել, ու զայն կէս ճամբէն ետ դարձնել։

ՀՐԱՆՏ ԱԶՆԱՒՈՐ

ՀՈՍ-ՀՈՍԻ ԱԿՆԱՐԿՆԵՐ

Ձեզի կը նուիրեմ սա՛ յօդուածը, ո՛վ Տէր պապաներ, թաղական աղաներ, ողջատախտնամ անգամներ, վարժապետներ, Տիկիններ և Օրիորդներ։ Այո, ձեզի կը նուիրեմ, ձեզի որ ինծի մտիկ ընելու միամտութիւնը ունեցած էք։

Կը խնդրեմ որ մեծ ուշադրութիւնով կարդաք այս գրութիւնները, ես որ գիշերները կը քնանամ և ցերեկները արթուն եմ և չեմ ճաչեր բաւթմէնիս հետ զգաստ ըլլալուս համար։

Մտիկ ըրէ՛ք ուրեմն.

Բայց չեմ ուզեր ինծի մտիկ ընէք այն ձեւով, ճիշդ ինչպէս որ մտիկ պիտի ընէիք Ց. Գուրգէննեան ճառ մը և կամ Արհեստանոցին մէջ եղած բանախօսութիւններէն մէկը.... Բանախօսութիւն մը որ մեր վարժապետներն աղւոր յօրանջել կը սովրեցնէր... սովրեցնելով նաև սիրոյ դաստիարակութիւնը իր յարակից գիտութիւններով։

Տէր բանախօսները, իրաւունք չունին կարծեմ բարկանալու։ Ես իրենց վնասելու միտք մը չունիմ... քանի որ իրենց կողմէն կը խօսիմ. և արդէն 1902ի պատմութիւնը պարտի ունի ցուցնել և ուսուցանել մեզի թէ, մարդիկ այսինքն Տէր բանախօսները երբ փորի ցաւէ և գլխու ցաւէ կը տառապէին ժողգաւ իրենց խօսառումը... և ալ չբանախօսեցին։

Դիտա՞ծ էք արդեօք, որ մեր մէջ ամէն անոնք որ մարդու կը նմանին, կրնան խօսիլ, ուտել և քնանալ... պէտք եղած կամ չեղած ժամանակը։ որովհետեւ մարդիկ կը ճանչնամ ես որոնք լրագիրը քնանալով կը կարդան և քարոզները քնանալով մտիկ կ'ընեն։ Եւ այդ մարդիկը որոնք գրագէտ անունը ունին պէտք է ըլլայ, երկու տող կամ քանի մը խօսք թխէ. մեր հասարակութեան մէջ ընդունուած գործած գեղծումներուն, Տէր պապաներուն, օդին ցըրտութեանը, լուսնային տաժանութեանը, և վարժապետի մը սառմուքին վրայ։ Հոգ չէ թէ գրածները և կամ թխածները. խելքէն ու մտքէն այնչափ բարձր ըլլան, որչափ չէ Էյֆէլին Բուրիզէն։ Եւ կամ ուրիշ մը. նստած տեղէն պառայ թէ... Այսինչ քաղաքին, այսինչ գիւղին, այսինչ անունով և երկար մօրուքով Տէր պապան անիրաւ է..., ինչո՞ւ, որովհետեւ այդ յօդուածը գրած ատենը իրեն անանկ եկեր է որ, այդ տէրտէրը անիրաւ պէտք է ըլլայ և խեղճ տէրտէրը կամ մարդը գիւղին մէջ նստած տեղը... զօրով և անդիտակցաբար անիրաւ եղեր է։ Դարձեալ ուրիշ մը սեղանին վրայ ճաչած ատեն, կը պահանջէ որ վարժապետները անօթի կենան, սա՛ գերազանց պատճառին համար թէ՝ վարժապետները աղէկ մարդ չեն և սուր ալ պատճառը վարժապետ ըլլալնին է և կ'առաջարկէ որ թաղական աղաները երբեք ամսական չվճարեն և կամ եթէ վճարեն իսկ ամիսը 365 օրի հաշուով վճարեն և վարժապետներուն ամսականները կը միան թաղական աղային գրպանը. հոս սխալեցայ, թաղին սնտուկը պիտի ըսէի, բայց հոգ չէ, քանի որ գրպանը և սնտուկը այնչափ խոտոր չեն համեմատիր իրարու հետ։ Թող երթայ գրպաններին մտնայ, ինչ կըլլայ, իրենց անձնականին պիտի ծախսեն և կամ ծախսեն ալ նէ ինչ կ'ըլլայ, հաշուով չէ՞, եւ եղեւ օր վերջին ամսին և ամսականք չեն վճարուիր... չվճարուելով նաև այն տուրքը որ Տիար Ստամոքսը բնութեամբ կը պահանջէ վարժապետէն. և խեղճ մարդը, ստամոքսը, տունին տէրը, հացագործը, և... գրպանը կը համոզէ թէ, «որ ունիցի տացէ» և ստամոքսը, տունին տէրը, հացագործը և գրպանը կը համոզուին այս արդար պատասխանէն։

Մաղթենք ուրեմն միաբերան, որպէս զի Ամենակարողն Աստուած որ թաղականները ու վարժապետները ոչ չինչէն ըստեղծեց, ստեղծէ նաև... վարժապետի ամսականներ ու խիղճեր։

Նշմարած էք արդեօք որ մեր հիմնական Տիկիններուն մէջ ալ բարոյականութեան մեծ անկում մը կայ։

Մէջին դարու և կամ քաղաքակրթեալ դարերու Տիկինները ուրիշին իրաւունքը չէին ուտեր... չուտելով նաև իրարու միս։ Հիմակուանները իրենց երկանը քաշեր, եղբօրը բոռթմէնը, և իրար ու միս ուտելէն զատ կը նային որ Աստուծոյ Տունին մէջ ալ բան մը գտնան կոկորդնին անցնելու... և ելեր, եկեղեցիին մէջ մեր ունեցած տեղին աչք տնկեր են... առարկելով որ Աստուածային պատուիրանը «և եղիցին երկոքեան ի մարմին մի» ըսեր է.... Ըսելիք չկայ, գլուխ պէտք է ծռենք...որովհետեւ ըսողը աղւոր սեռն է, Այո՛, զարմանալի ու չատ զարմանալի բան, խօսքս հիմակուան փափուկ սեռին վրայ մտածելով, ճակատաբաց կրնամ ըսել թէ՝ սոնք բնաւ իրաւունքի վրայ գաղափար չունին։ Իրաւունքը խօ՞սք է, դրամին չգոյութեան վրայ իսկ գաղափար չունին և սեռին իրաւունքը կ'ուտեն այն համար ձոկութիւնով... ճիշդ ինչպէս որ Սպլանտրին սքանչելի մէկ բասթան պիտի ուտէին։ Հարցում մը։ Աստուածոյ տունը թատրո՞ն է չէ եղ Հիւանդանոցին համար տրուելիք... Նուագահանդէսին արտեն է, անկարգապահութիւն, քանդեզի, խօսմ առուք, սիրաբարգութիւն, չարելով կը հասնի՛,—ոչ, հազար անգամ ո՛չ, եթէ երբեք գրելու համար «Փունջ» պատուականը իր «Հօլուէյի դեղահատներովը» և «Այլ և Այլք»ներովը չորութի մը չափ ինծի փօխ տային, դարձեալ սա աղուորիկ սեռին ըրած ու ընելիք չահատակութիւնները գրելով չպիտի հատնէին։

Եկեղեցին ինչի տեղ դրած էք, ո՛վ դարավերջիկ տիկիններ, թաղականներու խորհրդարա՛նի, նուագահանդէսի սրա՛հի, չըսէ՛ք։

Ամէ՛ն, Ամէ՛ն, ասեմ ձեզ, ո՛վ տիկնայք Բերայի, Գում-Գաբուի, Գատըգիւղի, և ամենայն տեղեաց, ձեզ ով որ ժամանակակից քրիստոնեայ մը ըլլալ կը փափաքի... Թող եկեղեցի չ'երթայ և եթէ երբեք անպատճառ երթալ կ'ուզէ ցուցադրուելու համար, կրնայ եկեղեցիին բակը կայնիլ... իբրև մուրացկան մը խօսուն նայուածքներու, քանի որ այլևս լոբալիսեան ճշմարտութեան մը կարգը անցած է, ակնարկներուն խօսիլը. չէ՞ք հաւատար, վկայ՝ Տէմիրճիպաշեանը իր «սիրոյ լեզուներ»ովը։

Դառնանք ուրիշ խնդիրի մը։

Անցեալ օր բարեկամներէս մէկը կը հարցունէր թէ՝ ինչ եղաւ սա՛ Գատըգիւղի Թաղական Խորհուրդին գործը։ Ինչ պատասխանէի։

Պապանձեցայ միայն. ինչ ըսէի կամ ինչ պատասխանէի և երբ չուարած չորս կողմս կը նայէի, այս անել ճամբէն ելք մը գտնալու համար, յանկարծ Գատը-Գիւղցի բարեկամներէս մէկը վրայ հասաւ և հարցումին սա՛ տեսակ պատասխանեց, «Հակառակ լրագիրներու գրելուն, թաղական աղաները մըտադրեր են... երբեք չհեռանալ իրենց գործէ գլուխէն, քանի որ Գատը-Գիւղի աղքատներուն և հիւանդներուն այնչափ օգտակար տուրն... անօգուտ տեսակէն։ Ճիշդ է։ ողջ ըլլան աղաները։ Եւ լսածիս նայելով Թաղական աղաները... նոր օրէնք մը հաստատեր են, որով խստիւ արգիլուած է աղքատներուն, որպէսզի ասկէց վերջը... առանց իրենց լուր տալու չհիւանդանան և այս կանոնին հակառակողները... առանց բժիշկի պիտի մեռնին»։

Ես այս կանոնին ըսելիք չունիմ... դուք ալ չունիք կարծեմ։ Աստուած վերջերնիս բարին ընէ։

Նոր լուր... յառաջդիմութեան մէջ ենք։

Խմբագիրներէն մէկը կ'ելլայ կը պոռայ թէ... պոռալը աղէկ բան մը չէ... այլ կանչուըռտելու է։

Բայց ինչ ըսելու է այն տէրպապաներուն, որոնք հացագործին հետ... պոռալէ զատ, եկեղեցիին մէջ ալ իրարու դէմ կը... պոռան։

Պատճա՞ռը։ Շատ պարզ է. Հրաչքի մասին կարծիք կը փոխանակեն, մէկը կը պնդէ որ, պատկին մէջէն խոշոր տեսակէն մամուայ մը... համբարձեր է, և ասիկայ ո՛չ թէ Սրբոյն Անտոնի զօրութեամբը այլ տէրպապային... հրաչագործ ձեռքովը։ Ժամ մը, երկու ժամ վիճաբանելէ վերջը, անորդ մամոնան ո՛չ թէ պատկին... այլ գրպաններու մէջ կաներեւութանայ... հաւասար մասերու բաժնուելէ ետքը։

Տէր Աստուած ընդունելի արասցէ։

Ինչպէս կը տեսնաք, մեր ոտքերէն սկսեալ մինչեւ մեր գլուխը բարեկարգուելու և նորոգուելու պէտք ունինք, սակայն սա՛ ես անուրանալի ճշմարտութիւն մըն է, որ բարեկարգուելէ աւելի դրամի պէտք ունինք։

Խնդրեցէ՛ք զմամոնայն և ամենայն ինչ յաւելցի Ձեզ։

Հոս լաւ խորհելու է գործին մէջ դրամ կայ։

Եւ արդէն դրամական են կենսական խնդիր ինչ կայ. չա՛տ, չա՛տ. Եւրոպայի հոգեւոր հովիւին Սիլինտիր գլխարկը կայ։

Ուստի կ'առաջարկեմ, որպէս զի մասնագէտներ, փնտռեն ու ոսկիի խոշոր հանք մը գտնան... որուն մէջէն մէկ մէկ խողովակ անցունելով աղբիւրի պէս վազցունեն... պէտք ունեցողին գրպանը։ Առաջին Իսթիլճեան եպս ին... գրպանը, Երկրորդ, տէրպապաներուն խոշոր...գրպանները։ Խմբագիրներուն բոռթմէնը։ Վանքերու վանահայրերուն... զոգը, որպէս զի սիրով և միաբանութեամբ վանքը... ունենան։ Մուչեցիներու առաջնորդարանի անօտւկը... փոխան, վարդապետի մը վաճն ի վերուստ ըրած 200 ոսկիին, Վարժապետներուն... ամբողջ գրպանները, խեղճ մարդիկ։ Ինչպէս տեսաք, ոսկիին հանք մը գանելը չատ կարևոր է։ Սպասենք ուրեմն Ալփօնսոնին Բալիֆօնիայէն դարձին, որովհետեւ եթէ չեմ սխալիր կալանդին օրը առաջին կարգի ոսմակով մեկնեցաւ հանք բերելու համար։

Սպասելով ոսկիի հանքերուն որ չատ մը անկուտներ կուտակուըցնէ պիտի, կը պատուիրեմ որ... մէկուն բան մը չըսէք, մինչեւ գալուստն... մամոնային։

ԲԱՆԱԳՈՂ ԼՌՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ

ՎԵՐՋԻՆ ԽՕՍՔՍ ԱՆՈՆՑ ՈՐ ԿԸ ԿԱՐՕՏԻՆ

Իրենց վարմունքին և գործունէութեանը վրայով՝ ասկէ առաջ պէտք ունեցած էի քանի մը քննադատականներ հրատարակելու Խրբերդի գօլէճին ուսուցիչներէն Աչտտ և Թէ. Նեքէճեան կոչուած անձերուն մասին։

Ասոնք ոչ խօսք հասկնալ կ'ուզեն և ոչ ալ ընդունիլ իրենց ակնյայտնի թերութիւնները, այլ կը չարունակեն քօղարկուած կտոր փրթուճ խօսքերու մէջ փնտռել յամառիլ իրենց արդարութիւնը։

Այդ խօսք չհասկցողներուն խօսքս չի միար ալ։

Ես կ'ըսեմ ու պիտի ըսեմ միշտ թէ՝ քանի որ քննադատութիւնը անհրաժեշտ պէտքի մը երեւոյթը առած չէ մեր գրականութեան մէջ, և կրօնքի ու ընկերական իմաստասիրութեան անունովը տակաւին պիտի չարունակուի ոչ հասկացողական վէճերը, այդ քննադատութիւնը իր գիտակից ձեւին ու ուժգնութեանը մէջ պէտք է վեր բանել։ Որովհետեւ օր մը վերջապէս պիտի կրնանք ըմբռնել ու զանազանել քննադատութեան մը ոգին ու նպատակը, գրող անձին որ և է թերութիւններէն, որ կրնայ ունեցած ըլլալ։

ԽՈՍՐՈՎ ՔԷՇԻՇԵԱՆ

ՍԱՐՐԱՖԻՅԷ

ԳԱԼԱԹԱ ՊՈՐՍԱՍԸ

Եօհ. Ունւ. տրին ազգ. գոր.	33—14
» » էն երկուքը	33—16
» » էն աչոյոր	33—07
Ռումէլի չըմէն. ազգ. գործ.	130—1/8
» » էն երկուքը	130 5/8
» » էն աչոյոր	130—

ՊԱՆԳԱ ԱԳՅՈՆԼԱՐԸ

Ռէժի ազգայինը Օս. լիր.	—
Սիկարէթ Ա.	0—20
» Բ.	—90
Թրամվայ	6 20
Ժուրիանս	1—65
Օպլիկասիօն Թրամվայ	193—
Ասիւրանս	4—22
Գօրբօրասիօն	0—06
Գոմմէրսիալ	0—11.3
Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիփսիէն	265—25
Լորիօմ	80—
Պանգ Նասիօնալ տը Թիւրքի	119—
Թրանսվալ	143—
Ըկիւթէմ Թակովիլաթը	196—
Անատոլը չըմ. ազգայինը	12—

ԱԳՉԷԼԷՐԻՆ ՖԻԱԹԸ

Օսմ. լիրասը 100 ղրուշ	ղ. փ.
Պէյազ մէճիտիյէ ֆարգը	108—05
Մէթալիք	103 25
Ինկիլիզ ալթունը	110—07
Ֆրանսըզ ալթունը	87—30
Բոլ	90—
Գրէմից ալթունը	51—06
Գարգօն զուրուշ	8—58

ԵՎՐՈՊԱ ՊՈՐՍԱՍԸ

Լօնտրա 30 յունվար

Ինկ. էսհամը Ինկ. լիրասը	93—12
Օսմ. » գործոնը	30—12
» » Բ	33 -12
» » Գ.	61—25
Օսմանլը Պանգասը	14—25
Մըսըր Տուլ. մութթ աֆրտէ	107—25
Գույկար իսթիգրազը	94—50
Դամպիօ Բարիզ 3 այ վադէ	25—35
Թրանսվալ	5—56
Չարթրէթ	3—37

Պէրլին 30 Յունվար

Ռումէլի չըմէննօրֆ. (մարգ)	135—50
Լօնտրա էսհըլիէնէ դամպիօ	20—380

Բարիզ 30 Յունվար

Ֆրնս էսհ. 3%Փր.	99-95
Եէնի Օսմ. էսհամը գործոնը	30-67
Ռումէլի չըմէնոլրթէրի	134—
Իթալիա էսհամը	102 25
Բուլօրիթէ Թիւրք	514—
Օսմանիյէ	—
Տուտն Օթոման	488—
Սբաննօլ	89-65
Թրանսվալ	142-50
Էժիփսիէն Իւնիֆիէ	109—50
Չարթրէթ	89-65

Վիէննա 30 Յունվար

Լօնտրա էսհըլինէ դամպիօ	240-
Ռումէլի չըմէնթօֆէրի Ֆր.	137—
Օսմանլը Ռէժի ազգայինը	346—

ԴԱՄՊԻՕ

Լօնտրա	110—17
Բարիզ 3 այ վադէ	22—76
Ֆիօրէն Մանտէլի	21—75

Տէր և Տնօրէն

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՑՍԷՐԵԱՆ